Készítette:
dr. Kandakova Seron Zsanett

A féltékenység és a partner feletti kontroll szerepe a párkapcsolati erőszakban – büntetőjogi felelősség, polgári jogi védelem és a távoltartás eszközei.

Bevezetés

A választott téma több területet ötvözhet, amely megragadható az absztrakt tudományok, társadalomtudományok, bölcsészet s azon belül pszichológia szemszögéből is. A témát a jogtudomány, azon belül a büntetőjog, a polgári jog és a családi jog szempontjából vizsgálom. Büntetőjogi szempontból azokra a bűncselekményekre szorítkozom, amelyeknél a sértett és az elkövető között párkapcsolat, ideértve a házasságot is, áll vagy állt fenn. Ezek közül a kapcsolati erőszakot és az annak alapjául szolgáló bűncselekményeket elemzem, a kapcsolati erőszakot az individuális jogi tárgya, a speciális passzív alanyi kör és az elkövetési magatartások szerint.

Témaválasztásom alapja az, hogy felkeltette figyelmem a párkapcsolatokban (ideértve a házasságot is) élő bántalmazott személyek, különösen az ezt elszenvedő gyermekek helyzete, melyet a közösségi médiának, online térnek, sajtó aktív szerepének köszönhetően egyre nagyobb körben tapasztalhatunk. Álláspontom szerint mindezek egymással kölcsönhatásban állnak, mert ezek alanyai bátrabban kinyilatkoztatják a megtapasztalt történéseiket, ahogyan Tisza Kata is tette a *Most-túlélő leszel nem áldozat* című, 2021. évben megjelent könyvében.

Az elmúlt években több, jelentős sajtónyilvánosságot kapott ügy irányította rá a figyelmet a párkapcsolati erőszak súlyosságára. Ezek közé tartozik a volt partnerét lúggal bántalmazó orvos ügye, a darnózseli emberölés, Orosz Bernadett bántalmazása, valamint az angyalföldi emberölés. Az újabb esetek közül említést érdemel a 2025 januárjában, Budapest V. kerületében elhunyt japán nő ügye is, amelyben a Fővárosi Főügyészség 2026 augusztusában előre kitervelten elkövetett emberölés miatt emelt vádat a sértett volt férje ellen. A vád szerint a férfi megölte volt feleségét, majd a cselekményt lakástűznek igyekezett álcázni. Ezek csak néhány példát jelentenek az elmúlt évek megrázó, a sajtóban széles körben ismertetett ügyei közül, amelyek szakmai körökben is vitát váltottak ki.

Ezen esetekből is tükröződik, hogy a bántalmazók megtalálhatóak valamennyi korosztályban, etnikumban, vallásban és foglalkozásban. A féltékenység és a birtoklási vágy romboló hatásának ábrázolása a művészetben is régóta jelen van. Tolsztoj Kreutzer-szonáta című elbeszélésében a vélt hűtlenség miatt elhatalmasodó féltékenység vezet a feleség megöléséhez, míg Bizet Carmen című operájában a partner elvesztésének elutasítása és a birtoklási vágy torkollik tragédiába. E művek szemléletesen jelenítik meg, miként válhat a másik személyhez való ragaszkodás annak szabadságát és végső soron életét is veszélyeztető törekvéssé.

A féltékenység

Maga a féltékenység bizonyos mértékig normalizált szinten konstruktív jellegű is akár egy párkapcsolatban, házasságban. Amikor az ember szerelmes, a párját a legcsodálatosabb emberének látja és azt gondolja, hogy ezzel mások is így vannak. Akkor azonban negatív érzelmi reakcióvá válik, amikor valamelyik fél, vélt, avagy csupán feltételezett jelek alapján meggyanúsítja partnerét érzelmi, avagy szexuális hűtlenséggel. Előfordulhat, hogy ez az érzés meggyőződéssé változik s olyannyira elhatalmasodik valakin, hogy szinte kifordul önmagából, majd olyanokat tesz, melyet „józan" állapotában nem tenne meg. Ilyen cselekedet például az, hogy kutakodik, meglesi, nyomoz párja után. A probléma abban áll, hogy bizonyíték meglététől függetlenül is vesztesnek és becsapottnak érzi magát, azonban ekkor már a féltékeny személy olyan ördögi körbe kerül, amiből önerőből nehéz kijutni. Ez az érzés igen alattomos tud lenni, egy magasabb érzelmi intelligenciát is hajlamos ledominálni.

A féltékenység sokszor az önbizalom elvesztéséből fakad. Meg akarjuk tartani, ami a miénk, de veszélyeztetve érezzük azt. Ha valaki úgy érzi, hogy az a személy, akinek a véleménye számára fontos, egy harmadik személyt többre tarthat nála, az a saját értékével kapcsolatban is kétségeket ébreszthet benne. A féltékenység negatív önértékeléssel hozható párhuzamba.

A kóros féltékenység egy regresszív, indulati, agresszív, manipulatív vagy zsaroló magatartásban nyilvánulhat meg. Az állandó ellenőrzés, számonkérés és a szemrehányás súlyosan károsíthatja a párkapcsolatot, és olyan ördögi kört indíthat el, amely a féltékeny félben tovább fokozza az indulatot: egyre inkább magához akarja a másikat kötni, gyanúsítja, támadja. A meggyanúsított fél erre reagálhat kétféleképpen. Bezárkózik, kevesebbet oszt meg az élményeiből, indokolatlanul magyarázkodik és védekezik, mert sajnos már nem tudja mit

oszthat meg és mit nem. Máskor fojtogató légkörben felhagy a védekezéssel és távolodik. Az információk visszatartása és a távolságtartás azonban egyaránt erősíti a gyanút, és tovább szítja a féltékeny félnek az indulatát. Így egy véget nem érő játszma alakul ki, amely a felek elhidegüléséhez vezet.

A szakirodalom szerint a férfi elkövetőknél a cselekmény indítóoka leggyakrabban a féltékenység vagy a partner elvesztésének elviselhetetlensége, míg a női elkövetőket gyakrabban a kilátástalannak érzett helyzet vagy a bántalmazással szembeni védekezés vezeti.

Ha a féltékeny személynél már fennáll valamely személyiségzavar vagy kórkép, a féltékenység szélsőséges esetben bűncselekmény elkövetéséhez is vezethet. [1]

A családon belüli erőszak

A családon belüli erőszak jelensége korábban is létezett, a nyilvánosság előtt azonban csak a XX. század második felében, a nők és feleségek bántalmazása kapcsán vált tárgyalt kérdéssé. Változást a megerőszakolt feleségek védelmében kialakult feminista csoportok adták. A házastárs bántalmazása Magyarországon 1997. év óta büntetőjogi kategória, amely 2013. évtől szigorúbb megítélés alá került. A 70-es évek közepén szakemberek kezdtek foglalkozni azzal, hogy adott ház falain belül mi is történik és ennek során vetődött fel a jogi szabályozás. Az 1997-es év volt a családon belüli erőszak szempontjából jelentős év, 1997-ben az Országgyűlés elfogadta a gyermekek védelméről és a gyámügyi igazgatásról szóló 1997. évi XXXI. törvényt (Gyvt.) a házastársak közötti erőszakos közösülés büntethetővé vált, a Kormány pedig a 2174/1997. számú határozatában vállalta a családon belüli erőszak törvényi szintű szabályozását.[2]

A családon belüli erőszak megjelenési formái lehetnek: a fizikai, a pszichológiai és a szexuális erőszak, valamint a gazdasági függőben tartás. Fizikai erőszak alatt érthető minden szándékos bántás, alapvető testi igények és szükségletek megtagadása (éheztetés, szomjaztatás, alvásmegvonás), bezárás, kizárás, megkötözés és mozgásszabadság korlátozás, még akkor is, ha a sérülés nem igényel orvosi ellátást.

[1] https://jogaszvilag.hu/szakma/a-feltekenysegrol/ (felhasználás ideje: 2023. 09. 14.)
[2] Virág György: Családi iszonyok, KJK-KERSZÖV Jogi és Üzleti Kiadó Kft. Budapest, 2005. 13-52.

Pszichológiai erőszakot rendkívül nehéz bizonyítani az eljárásban. Ezen erőszak során főleg a házastársak esetében előfordul a lelki terror, manipuláció, jól ismerik egymás gyenge pontjait. Általában a nők a férfi képességeit, sikereit, szexuális teljesítményét kritizálják, a férfiak a nő gyermeknevelési képességét és szexuális vonzerőjét becsmérlik. Maga a vádaskodás inkább a nőknél bevett szokás, amely lejáratásban konkretizálódik. Az egyik panaszkodik a másik házastársára, úgy, hogy annak ne legyen felülete a védekezésre. A kibeszélés és a szociális összeugrasztás alkalmas a szociális manipulációra, amelynek hatása az, hogy az ezt elszenvedő félnek rombolja az önértékelését. Gyakori az érzelmi zsarolás, az öngyilkossággal fenyegetőzés, így ezzel a fókuszba kerülés. E tekintetben lehet szó lelki erőszakról is, ami a végletes féltékenységben is testet ölthet. Ha a gyermekek tanúi ezeknek a magatartásoknak, a lekicsinylő bírálatok és a megalázás negatív üzenetet hordoznak számukra, és súlyosan befolyásolhatják lelki egészségüket.

A párkapcsolaton belüli szexuális erőszak esetében különösen magas a látencia. A szexuális cselekmények során elmondható, hogy az elkövető nem valamiféle szexuális kielégítetlenséget próbál orvosolni, hanem a másik személy feletti hatalmát igyekszik bizonyítani, megalapozni vagy megtartani. A szexuális erőszakra, mint bántalmazási formára jellemző a partner szexuális tevékenységre való kényszerítése, a kényszerítés megkísérlése, a szexuális tevékenység megvonása, az intim testrészek megsebesítése, szándékos fájdalom okozása, valamint mással való együttlétre kényszerítés. Az elkövető nem csak férfi, hanem nő is lehet. A szexuális erőszak esetében a nemi együttlét nem csupán örömszerzésre szolgál, hanem fegyverként funkcionál. A bántalmazó célja áldozata megalázása, felette történő uralmának hangsúlyozása. A fizikai erőszak mellett itt is számolhatunk a mentális sérülések nyomasztó erejével.

Az erőszak másik formája lehet a gazdasági függőben tartás. Ennek során az elkövető egyfajta tulajdonának tekinti áldozatát és ennek megfelelően is viselkedik. Ez megnyilvánul a szabadság korlátozásában, amelyet gyanakvó, paranoid féltékeny magatartás kísér. Ekkor szokott felmerülni a kérdés, hogy miért tűri ezt el az adott személy? Ez egy fokozatos folyamat, amihez hozzászokik az elszenvedő fél. A kapcsolat kezdetén még ez vonzó is egy nőnek, hogy ennyire oda van érte egy férfi és rajong érte. A probléma akkor keletkezik, amikor a nő 10 perccel később ér haza, mint ahogy említette. Később a nőnek már engedélyt kell kérnie ahhoz, hogy elhagyja a lakást. így szépen lassan az elszenvedő személy szociális kapcsolatai kezdenek elhalványulni, ez a bántalmazónak azért felel meg, mert akkor a nő egyre korlátozottabban tud segítséget kérni a bajban. A gazdasági függőben tartást könnyen ki lehet alakítani. A férfi nem

engedi a nőt dolgozni (mondván: maradj itthon a gyermekekkel, maradj velem, az én keresetem elég). S egy idő elteltével már a nő sem akar visszamenni dolgozni, mert annyira kiesett a munka világából. Az fokozza ezt a helyzetet, amikor már gyermek is van, mert akkor az anya eltűr minden megaláztatást, ugyanis tudja, hogy a gyermekről nem tudna egyedül gondoskodni. [3]

Hogy a bántalmazott fél miért marad a kapcsolatban, arra a közismertebb magyarázatot a Stockholm-szindróma adja. A jelenség lényege, hogy a kiszolgáltatott helyzetben lévő személy érzelmileg kötődni kezd az őt fenyegető vagy bántalmazó személyhez. Ez a túlélést szolgáló lélektani alkalmazkodás akkor alakulhat ki, ha az áldozat elszigetelten, teljes kiszolgáltatottságban él, és a bántalmazás mellett a bántalmazó részéről időnként figyelmet vagy kedvességet is tapasztal, amelyet jóindulatként él meg.[4] A fogalom azonban túszhelyzetből ered, és nem önálló pszichiátriai diagnózis.

A párkapcsolati erőszak sajátosságait pontosabban írja le a traumás kötődés *(traumatic bonding)* fogalma, amelyet Dutton és Painter a bántalmazott nők érzelmi kötődésének vizsgálata során dolgozott ki. [5] Eszerint a kötődés két tényező együtthatásából alakul ki: a felek közötti hatalmi egyenlőtlenségből, valamint abból, hogy a bántalmazás és a szeretetteljes, megbékélést kereső időszakok váltakoznak. A bántalmazott fél minél kiszolgáltatottabb, annál inkább a bántalmazótól függ, és ezáltal saját helyzetének megítélése is mind bizonytalanabbá válik. A kiszámíthatatlanul visszatérő kedvesség a kapcsolat folytatásának reményét táplálja, és erősebb kötődést hozhat létre, mint egy folyamatosan kiegyensúlyozott kapcsolat. A Stockholm-szindrómával szemben itt nem egyszeri, külső fenyegetésről van szó, hanem egy korábban önként vállalt, érzelmi és gyakran anyagi függésen alapuló kapcsolatról. A korábban bemutatott elszigetelés és gazdasági függőben tartás ezt a hatalmi egyenlőtlenséget mélyíti el. Mindez jogi szempontból is jelentős. Ha a bántalmazott fél vallomását visszavonja, a bántalmazóval kibékül, vagy nem kéri a védelmet szolgáló intézkedések fenntartását, az nem feltétlenül jelenti a bántalmazás hiányát. Lehet ennek a kötődésnek a következménye is, ezért a bíróságnak az ilyen magatartást az eset összes körülményével együtt kell értékelnie

[3] Visontai-Szabó Katalin: A családon belüli erőszak jogi és pszichológiai vonatkozásai FORVM, 2014/1. 18.
[4] Nagy Szilvia: Családban marad? Belügyi Szemle, 2017/2. 100–103.
[5] Dutton, Donald G. – Painter, Susan Lee: Traumatic Bonding: The Development of Emotional Attachments in Battered Women and Other Relationships of Intermittent Abuse. Victimology, 1981/6. 139–155.

Az Európa Tanácsnak a nőkkel szembeni erőszak és a kapcsolati erőszak megelőzéséről és felszámolásáról szóló egyezményét (a továbbiakban: Isztambuli Egyezmény) 2011. május 11-én Isztambulban nyitották meg aláírásra, és 2014. augusztus 1-jén lépett hatályba. Az egyezmény a nőkkel szembeni erőszak és a kapcsolati erőszak minden formájának megelőzését, az áldozatok védelmét és az elkövetők felelősségre vonását célozza. Magyarország az egyezményt 2014. március 14-én aláírta, de nem ratifikálta. A jelenleg hatályos Büntető Törvénykönyvről szóló 2012. évi C. törvény (Btk.) e magatartásokat 2013. július 1. óta a kapcsolati erőszak tényállásában rendeli büntetni. Az önálló, sui generis tényállás megalkotását az indokolta, hogy a hagyományos büntetőjogi tényállások nem fejezik ki a speciális sértetti kört, sem pedig az együttélésből adódó kiszolgáltatottságot, függő helyzetet és a bántalmazó magatartások rendszerességét. A törvényi szabályozás indokolása szerint a Btk.-nak a nemi élet szabadsága és a nemi erkölcs elleni bűncselekményekről szóló XIX. Fejezete, a gyermekek érdekét sértő és család elleni bűncselekményekről szóló XX. Fejezete és a törvényben meghatározott új büntetőjogi tényállás is a nőkkel szembeni erőszak és a háztartáson belüli erőszak elleni küzdelemről és azok megelőzéséről szóló Európa tanácsi egyezmény (CAHVIO) rendelkezéseinek figyelembevételével került megalkotásra, így a Btk. – más büntetőjogi tárgyú jogszabályokkal kiegészítve – megfelel a nemzetközi elvárásoknak. [6]

A törvény a hozzátartozó bántalmazását új elkövetési magatartásokkal egészítette ki, és erre figyelemmel meg is változtatta a bűncselekmény megnevezését, mivel az új elkövetési magatartásokkal a tényállás már nem csupán bántalmazásról rendelkezik. A kapcsolati erőszak önálló, új tényállás jellegét tovább erősíti, hogy a már meglévő tényállásokhoz képest – a sértettek speciális jellegére, és a rendszeres elkövetésre tekintettel – az új tényálláshoz kapcsolódó szigorúbb büntetési tételek mellett abban olyan új magatartások kriminalizálása is megjelenik, amelyek eddig nem szerepeltek a Btk.-ban. A törvény ennek megfelelően a testi sértés szintjét el nem érő, de - többek között - a sértett emberi méltóságát súlyosan sértő erőszakos magatartásokat is büntetni rendeli.

A törvény a bűncselekmény elkövetési magatartásait az új Btk.-ban már szereplő büntetőjogi tényállásokra történő hivatkozással határozza meg. Az új Btk. az összefoglalóan családon belüli erőszak körében elkövetett cselekményeket külön-külön tényállásokban egyébként is szigorúan bünteti. Mindazonáltal, a törvény szándéka az elkövető elrettentése, és erre figyelemmel egyes kevésbé súlyos szabadságvesztéssel fenyegetett, a családon belüli erőszak körébe vonható

[6] Az egyes büntető tárgyú törvények módosításáról szóló T/11105. számú törvényjavaslat indokolása.

bűncselekményeket (a testi sértés egyes alakzatait, a becsületsértést, a személyi szabadság megsértését és a kényszerítést) súlyosabban rendeli büntetni.

Fontos megjegyezni, hogy a törvényben nem szerepel a magánindítvány annak ellenére, hogy a tényállás alapjául szolgáló cselekmények közül egyesek (könnyű testi sértés, tettleges becsületsértés) alapesetben magánindítványhoz kötöttek, az új tényállás esetén annak speciális és súlyosabb jellegére tekintettel (hozzátartozói viszony, rendszeresség, elkövetéskori vagy korábbi együttélés) már anélkül is elindulhat az eljárás.[7]

A következőkben a kapcsolati erőszak alapeseteit fejtem ki majd az annak alapjául szolgáló cselekményeket. Szemléltetve ezzel, hogy ezen cselekmények esetében a hozzátartozói minőség okán miért valósul meg a kapcsolati erőszak.

A kapcsolati erőszak törvényi tényállása(i) a hatályos Btk. szerint

A kapcsolati erőszaknak három alapesete van. Mindhárom esetében az alapeset közös elkövetési módja rendszeres elkövetést követel, amely többszöri és ismétlődő. Maga a rendszeresség a kapcsolati erőszak bűntettének tényállásszerűségéhez megkívánt fogalom, mely az elkövetési cselekmények alkalomszerűségét kizárja. Jelentésének tartama több, mint ismétlődés, mert tartalmazza az elkövetőnek az egyes alkalmakat összekapcsoló tudatállapotát. Azt fejezi ki, hogy az elkövető rendszert csinál a magatartásából, magatartása nem rendkívüli, tehát legalább két elkövetés esetében is megállapítható.[8]

A három alapesetre elmondható, hogy szándékosan valósítható meg és tettesük kvalifikált személy, amely azonos a passzív alanyok kvalifikációjával, ennek alapja pedig a családi kapcsolat, hozzátartozói minőség léte.

Az első alapeset a Btk. 212/A. § (1) bekezdés a) pontja.

Az Alaptörvény II. cikke szerint az emberi méltóság sérthetetlen, minden embernek joga van az élethez és az emberi méltósághoz.

[7] Büntető Törvénykönyvről szóló 2012. évi C. törvény (Btk.) módosításáról szóló 2013. évi XXVII. törvény indokolása
[8] EBH 2017.B.17.

Az emberi méltóság lényege, hogy – adottságától függetlenül – minden ember eleve és önmagában is az emberi nemhez tartozás kifejezője (tehát egyenlő bánásmód illeti meg), s egyben önmaga fölött uralmat gyakorol (tehát önrendelkezési joga van). A kapcsolati erőszak büntetendősége kifejezi, miszerint az emberi méltóság kapcsolati viszonyban is fennmarad, nem sérthető.[9]

Elkövetési magatartás: az (1) bekezdés első alakzata az emberi méltóságot sértő, megalázó, míg a második alakzata a közös gazdálkodás körébe vagy közös vagyon körébe tartozó anyagi javak elvonása, miáltal a sértettet súlyos nélkülözésnek teszi ki az elkövető. A passzív alanyok köre tágabb, mint a Btk. 459.§ (1) bekezdés 14. pontja szerinti hozzátartozói kör. A 459.§ (2) bekezdése szerint, ahol e törvény élettársat említ, ott a bejegyzett élettársat is értjük.

A 212/A. § passzív alanyai körébe tartozik a tettes hozzátartozója, azonkívül a tettes gyermekének szülője, a tettes volt házastársa, volt élettársa, gondnoka, gondnokoltja, gyámja és gyámoltja, feltéve, hogy - gyermekének szülőjét kivéve - az elkövetéskor vagy korábban közös háztartásban vagy egy lakásban élt a tettessel. A közös háztartás nem feltétlenül érzelmi, de személyes kapcsolatot feltételez. Itt is irányadónak tekinthető a gyámhatóságokról, valamint a gyermekvédelmi és gyámügyi eljárásról szóló 149/1997. (IX. 10.) Korm. rendelet 2. § c) pontja, mely szerint háztartás fogalmába az egy lakásban életvitelszerűen együtt élő személyek tartoznak.

Az első pontba foglalt eset 2 évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő. Körültekintő vizsgálatot igényel e bűncselekmény tényállásszerű elkövetési magatartásainak megállapítása, szem előtt tartva, hogy az emberi méltóság sérelmének, és megalázó tartalomnak mibenléte nem vezethet egyben a passzív alany személyiségének megítéléséhez, illetve annak mércéje nem lehet a passzív alany személyisége, különösen nem az elkövető arról alkotott álláspontja.[10]

Ez az alapeset szubszidiárius, melynek a gyakorlati jelentősége a kiskorú veszélyeztetésénél tükröződik, azaz, ha az elkövetés rendszeres és a kiskorú érzelmi vagy erkölcsi fejlődését veszélyezteti, akkor a Btk. 208.§ (1) bekezdés az irányadó. A kiskorú veszélyeztetése és a kapcsolati erőszak halmazata valóságos. A kiskorú veszélyeztetése és a testi sértés halmazatban állhat, ezért a tényállás a védett személyek köréből nem hagyja el a kiskorúakat. Amennyiben a kiskorú veszélyeztetése akként történik, hogy e tényállás szerint testi sértést követnek el vele

[9] Magyar Büntetőjog I-III. - új Btk. - Kommentár a gyakorlat számára, frissítve: 2026. április 15. (a továbbiakban: Magyar Büntetőjog Kommentár)
[10] Magyar Büntetőjog Kommentár, a Btk. 212/A.§-ához fűzött magyarázat.

szemben, akkor a kapcsolati erőszak lesz halmazatban a kiskorú veszélyeztetésével, így értelemszerűen a testi sértés nem nyer megállapítást. [11]

Ezt a felfogást a jogirodalomban nem mindenki osztja. Az ellenkező álláspont szerint a passzív alany életkora olyan körülmény, amelyet a Btk. 208. §-a már figyelembe vesz, egyebekben pedig a két bűncselekmény tartalma azonos.A tettes és a passzív alany kvalifikált kapcsolatában a passzív alany életkora olyan körülmény, amely a Btk. 208.§ szerinti tényállás vesz figyelembe, egyebekben a két bűncselekmény tartalmában azonos. Ezen álláspont melletti szerzők a kapcsolati erőszakot mellőzve kiskorú veszélyeztetését és vele halmazatban testi sértés megfelelő alakzatát állapítanák meg. Azonban ezen álláspont képviseletével több lényeges körülmény is figyelmen kívül lenne hagyva. A bírói gyakorlat szerint a kétszeres értékelés tilalmát csak azon minősítés sérti, amely kettő vagy több egymással szükségképpen összefüggő bűncselekményt értékel valóságos bűnhalmazatként. Ez nem mondható el a kapcsolati erőszakról és a kiskorú veszélyeztetéséről, jóllehet találkozásuk tipikusan felmerül. Ugyanis előfordul különösen a kapcsolati erőszak enyhébb formáinál, hogy a kiskorú fejlődésének veszélyeztetésére, mint eredményre nem merül fel adat a büntetőeljárásban, így az elkövető terhére kizárólag a kapcsolati erőszak róható. Emellett a kapcsolati erőszak megvalósítására akkor is sor kerülhet, ha az elkövető nevelési, felügyeleti, gondozási kötelezettségének (azaz a 208.§ (1) bekezdése szerinti tettesi kvalifikáltság) hiánya miatt a kiskorú veszélyeztetését nem követheti el. Erre példa, ha a gyermeket az a szülő bántalmazza, akinek a szülői felügyeletét a bíróság megszüntette, és aki az elkövetéskor nem él együtt a gyermekkel. Tehát nem mondható, hogy a kiskorú veszélyeztetése minden esetben átfogná a kapcsolati erőszakot. [12]

A 212/A. § (1) bekezdésének b) pontja a másik alapeset, arról szól, hogy a közös gazdálkodás körébe vagy közös vagyonba tartozó anyagi javakat von el és ezzel a sértettet súlyos nélkülözésnek tesz ki (ha súlyosabb bűncselekmény nem valósul meg, vétség miatt két évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő). Elkövetési tárgy a tettes és a sértett vagyonába tartozó anyagi javak. Ez alatt érteni kell az ingó és ingatlan mellett a vagyoni értékkel járó jogokat és kötelezettségeket is. Az elkövetési magatartás ezen javaknak az elvonása. Ehhez szükséges a tettes és a sértett családi jogi vagy polgári jogi viszony vagyoni értelemben vett tartalmának feltárása, például a házassági vagyonközösség fennállásának vizsgálata. Kiemelendő, hogy a

[11] BH 2021.5.127
[12] Ambrus István: A kapcsolati erőszak néhány büntetőjog-dogmatikai kérdése CSJ 2014/2. 18-24.

sértett felé fennálló tartási kötelezettségnek a nem teljesítése e bűncselekmény szerint nem tényállásszerű, a tartási kötelezettség ugyanis a saját javak terhére áll fenn, és nem a közös gazdálkodás körébe tartozó vagyonból valósul meg. A tényállás eredménye a súlyos nélkülözés a sértett számára. Súlyos nélkülözésről akkor beszélhetünk, ha a vagyon elvonása folytán a sértett az elemi létszükséglet kielégítéséhez szükséges javakban szenved hiányt (például az egyik házastársnak semmilyen jövedelme sincs, a másik házastárs pedig a – házastársi közös vagyonba tartozó – keresményéből egyetlen forintot sem fordít a házastársa élelmezésére, ruházkodására, minden pénzét magára költi, a maradékot pedig elissza). Fontos, hogy elemi létszükséglet ki nem elégítéséről van szó. A kriminológiai szakirodalomban olyan, családi erőszakként említett esetek, amikor az anyagi javak elvonásával a tettes elszigeteli a sértettet a külvilágtól és a baráti körétől, nem támogatja a tanulmányait, továbbképzését, vagy hogy a szülei meglátogatásához vonatjegyet vegyen stb., nem tényállásszerűek.

A kapcsolati erőszak harmadik alapesetét a Btk 212/A. § (2) bekezdése határozza meg (az (1) bekezdéshez képest súlyosabban).

Ezen alapeset fordulatai nem sajátképi különös bűncselekménynek tekinthetők, amelynek alapjául fekvő közönséges bűncselekmények a következők: a tettleges becsületsértés, a könnyű testi sértés, a súlyos testi sértés, valamint a súlyos testi sértésre a Btk. 164. § (4) bekezdése szerint épülő minősített esetek, továbbá a személyi szabadság megsértésének alapesete és a kényszerítés. Gyakorlatilag ez a bekezdés ezeknek az alapcselekményeknek a minősített esetei. Az alapul fekvő bűncselekményekhez képest a kapcsolati erőszak specialitását a passzív alany és a tettes kvalifikációja és a rendszeres elkövetés adja.

Előfordulhat, hogy például testi sértési vagy kényszerítési cselekményekből egyesek befejezett, más cselekmények pedig csak a kísérlet szakába jutnak, ekkor a kapcsolati erőszak befejezetten megvalósul. Szintén a rendszeres elkövetés követelményéből fakadó természetes egységből következik, hogy az alapul fekvő bűncselekmények folytatólagos elkövetése ekként nem értékelhető a Btk. 212/A. § körében; a bűncselekmény ilyenkor is természetes egység. Ha az alapcselekmények súlya különböző (pl. könnyű és súlyos testi sértés is, becsületsértés is) akkor a cselekmény b) pontos. Ekkor az a) pont alá eső egyéb cselekményeket a büntetés kiszabásánál lehet figyelembe venni.

Ez az alapeset valóságos anyagi halmazatban állhat az emberöléssel, szexuális kényszerítéssel, és a szexuális erőszakkal. [13]

Összességében elmondható, hogy a „családon belüli erőszak" alapvetően egy kriminológiai fogalom, az e körbe vonható cselekmények igen széles skálán mozognak, kezdve a becsületsértés szabálysértési tényállásától egészen akár a többszörösen minősülő emberölés bűntettéig.

A zaklatás

A családon belüli erőszak elleni küzdelem egyik igen jelentős lépéseként értékelhetjük a 2007. évi CLXXII. törvénnyel beiktatott zaklatás tényállását, felismerve azt, hogy az emberek magánszféráját súlyosan sértő, zaklatásszerű cselekmények nincsenek pönalizálva, azaz joghézag van a Btk-ban. Az Alkotmánybíróság 56/1994. (XI. 10.) számú határozatában került megfogalmazásra, hogy az emberi méltósághoz való jog „általános személyiségi jog" egyike, azaz a személyiségi jogok „anyajoga", amely a modern alkotmánybírói gyakorlatban „személyiség szabad kibontakozásához való jog", az „önrendelkezés szabadságához való jog", „általános cselekvési szabadság", és a „magánszférához való jog" elnevezésekkel szerepel [8/1990. (IV.23) AB határozat]. [14]

A zaklatások elkövetői jellemzően, de nem kizárólagosan férfiak, akik volt házastársuk, élettársuk, volt partnerük sérelmére követnek el zaklatást, mert nem bírják elviselni a kudarcot, nem fogadják el a szakítást, válást vagy egyszerűen így próbálják visszaszerezni elvesztett szerettüket. A zaklatót a "szerelmi csalódáson" kívül azonban – adott esetekben – személyes bosszúvágy is motiválhatja, valamilyen vélt vagy valós sérelem elszenvedése miatt. [15]

A Btk. rendelkezése szerint**,** aki abból a célból, hogy mást megfélemlítsen, vagy más magánéletébe, illetve mindennapi életvitelébe önkényesen beavatkozzon, őt rendszeresen vagy tartósan háborgatja, ha súlyosabb bűncselekmény nem valósul meg, vétség miatt egy évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő. Továbbá aki félelemkeltés céljából mást vagy rá

[13] Karsai Krisztina (szerk.): Nagykommentár a Büntető Törvénykönyvről szóló 2012. évi C. törvényhez. Wolters Kluwer, Budapest. A Btk. 212/A.§-ához fűzött magyarázat (a továbbiakban: Karsai Nagykommentár).
[14] Blaskó Béla – Madai Sándor – Pallagi Ildikó – Polt Péter – Schubauer László: Büntetőjog, Különös rész I. Rejtjel, Budapest-Debrecen, 2021. 241.
[15] Fogarassy Edit: Zaklatás: egy ismeretlen fogalom a magyar jogban (JK, 2004/2.) 73-78.

tekintettel hozzátartozóját személy elleni erőszakos vagy közveszélyt okozó büntetendő cselekmény elkövetésével megfenyeget, vagy azt a látszatot kelti, hogy más életét, testi épségét vagy egészségét sértő vagy közvetlenül veszélyeztető esemény következik be, vétség miatt két évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő.[16]

A bűncselekmény elkövetési magatartása a rendszeres vagy tartós háborgatás. Ez utóbbi tartalmilag a más nyugalma ellen irányuló magatartást jelenti. A nyugalom az érintett olyan fennálló állapota, mely jelenti az őt körülvevő környezetet, ideértve a személyes környezetet, tehát azok körét, akikkel a kapcsolatot az adott személy tartja, akár ennek kölcsönös elfogadása vagy az érintett személy egyéni döntése alapján. Az ilyen kapcsolatteremtés, illetve kapcsolattartás egyéni döntésen alapul és annak tiszteletben tartása a társadalmi és hétköznapi együttélés természetes feltétele.

A háborgatás olyan egyoldalú, tevőleges és - rendszerességből kifolyólag- folyamatos, visszatérő magatartás, ami a meglévő nyugalmi állapotot támadja. Maga a rendszeresség tartalmazza az elkövetőnek egyes alkalmakat összekapcsoló tudatállapotát, azt fejezi ki, hogy az elkövető „rendszert csinál" a magatartásból.

A rendszeresség szempontjából jelentősége van a köztes időtartamnak, de nem pusztán annak alapján ítélhető meg. Az eltelt időközöknek nem kell azonosnak lenniük, mivel a rendszeresség azt jelenti, az elkövető szokásává válik az adott magatartás tanúsítása.
A zaklatás (1) bekezdéses törvényi tényállása nem követeli meg a félelemkeltést, mint célzatot, az éppen a folyamatos elkövetési magatartásból adódóan válik nyugtalanítóvá.[17]
Az elkövető magatartása arra irányul, hogy a sértett életére ráhatással legyen, vele akár annak akarata ellenére is kapcsolatba lépjen.[18]
Helyesen írja Horváth Tibor, hogy''*a gyakorlatban a magánéletbe történő beavatkozás célzata mögött jellemzően valamilyen más motívum vagy célzat áll: bosszú, féltékenység, szexuális kapcsolat létesítése stb* ''[19]

[16] Btk. 222.§
[17] Karsai Nagykommentár, a Btk. 222.§-ához fűzött magyarázat.
[18] BH 2014.169
[19] Horváth Tibort idézi: Ambrus István - Ujvári Ákos: A zaklatás bűncselekményének gyermekévei (MJ 2016/7-8.) 424-435.

A rendszeres háborgatással megvalósuló zaklatás bűncselekményének megállapításához az nem szükséges, hogy a sértett az ismétlődő telefonhívásokat fogadja vagy az üzeneteket elolvassa. Aki háborgat, az mást a nyugalmában zavarja meg a rendszeres vagy tartós, tolakodó, zaklató kapcsolatteremtő magatartásával.[20] Ebből a szempontból viszont érdektelen a magatartás irányultsága, az sem szükséges a tényállásszerű magatartás megállapításához, hogy azok tartalmáról a sértett egyáltalán tudomást szerezzen. A zaklatás célzatos bűncselekmény, ezért egyenes szándékot feltételez: az elkövető célja más megfélemlítése, illetve magánéletébe vagy mindennapi életvitelébe történő önkényes beavatkozás.

A célzat azonban nem azonos az eredménnyel, a törvényi tényállás pedig eredményt nem tartalmaz. Nem kell tehát bekövetkeznie a sértett félelme kialakulásának, a magánélet, mindennapi életvitel beavatkozás miatti változásának, elegendő, ha az elkövető magatartása erre alkalmas és az elkövetői egyenes szándék ezt célozza. Éppen azért nem jelentős az, hogy a címzett az üzenetek tartalmáról tudomást szerezzen, mert a zaklatás vétségének ezen fordulata a fenti eredmények bekövetkezését nem kívánja meg.[21]

A (2) bekezdéses alakzat elkövetési magatartásnak két fordulata van. Maga a fenyegetés vonatkozhat bántalmazásra, emberölésre pl. hullazsákban vitetem el a jelenlegi férjed, ha nem jössz vissza hozzám, illetve erőszakos nemi bűncselekményre. A második fordulat a fenyegetettség látszatának keltése, amely a fenyegetés burkolt formája.[22]

Személyes bosszúvágyra a gyakorlati időm alatt is volt lehetőségem találkozni. A kapcsolat lezárását az elhagyott fél nem tudta feldolgozni és azt sem, hogy nem áll vele szóba a másik. Annak érdekében, hogy „felhívja magára a figyelmet” fizetési meghagyást indított ajándék visszakövetelésének jogcímén a volt élettárssal szemben. Itt megjegyzem, hogy az elszenvedő élettárs azért lépett ki a kapcsolatból, mert nem bírta elviselni a másik fél féltékenységét és birtoklási mániáját, mindenesetre a fizetési meghagyás indoka az azt elindító fél részéről az volt, hogy a kapcsolat nem úgy alakult, ahogy a másik ígérte… Az eset természetéből, jellegéből lehet arra következtetni, hogy ezen nemperes eljárás is képezte a zaklató jelleget, azon célt, hogy a kapcsolatból kilépő személlyel kontaktban maradjon.

[20] BH 2011.302
[21] Magyar Büntetőjog Kommentár, a Btk. 222.§-ához fűzött magyarázat.
[22] Uo.

A zaklatás törvényi tényállása 2025-ben két új alakzattal bővült. A 2024. évi LXIV. törvény 22. §-ával beiktatott, 2025. március 1-jén hatályba lépett Btk. 222. § (1a) bekezdése büntetni rendeli a büntetőeljárás hatálya alatt álló terhelt sértettel történő kapcsolatfelvételét, ha arra az önkényes kapcsolatfelvétellel szembeni védelemről szóló határozat közlését követően vagy a távoltartás magatartási szabályainak megszegésével, a sértett megfélemlítése vagy magánéletébe, illetve mindennapi életvitelébe történő önkényes beavatkozás céljából kerül sor. A 2025. évi XLIX. törvény 92. §-ával beiktatott, 2025. augusztus 19-én hatályba lépett Btk. 222. § (1b) bekezdése ugyanezen célzattal bünteti az elítélttel szemben elrendelt megelőző távoltartás szabályainak megszegését. Mindkét új alakzat egyszeri magatartással is megvalósulhat; az (1) bekezdéstől eltérően nem feltétel a rendszeres vagy tartós háborgatás.

A módosítások áldozatvédelmi jelentősége abban áll, hogy a már elrendelt védelem mellett sem szükséges megvárni a sérelmes magatartás ismétlődését vagy tartóssá válását a büntetőjogi fellépéshez. Ez elősegítheti a megfélemlítés és a további bántalmazás korai megszakítását, valamint erősítheti a védelmi rendelkezések visszatartó hatását. A büntetőjogi felelősséghez ugyanakkor önmagában a kapcsolatfelvétel vagy a szabályszegés nem elegendő: a törvényben meghatározott célzat fennállása szükséges.

A zaklatás magánindítványra büntetendő; a magánindítványt főszabály szerint a bűncselekményről való tudomásszerzéstől számított egy hónapon belül kell előterjeszteni. Rendszeres vagy tartós háborgatás esetén az egységet alkotó cselekménysorozat befejező mozzanatának van jelentősége a határidő számításánál. [23]A határidőt áldozatvédelmi szempontból mégis megfontolásra érdemesnek tartom. A sértett a zaklatás idején félelemben élhet, kimerülhet, és időre lehet szüksége ahhoz, hogy felismerje helyzetét, segítséget kérjen, szükség esetén akár meneküljön az adott helyzetéből, majd döntsön a büntetőeljárás kezdeményezéséről. Álláspontom szerint ezért indokolt lenne vizsgálni, hogy a jelenlegi határidő megfelelő lehetőséget ad-e a magánindítvány előterjesztésére, különösen tartós zaklatás esetén.

A zaklatás súlyos hatással lehet a sértett pszichéjére. Ez nyilván a cselekmény súlyától, elkövetési jellegétől és sértett személyiségétől is függ. Azonban az ítélkezési gyakorlat tekintettel van a zaklatás sértett számára pszichés károsodással járó hatásokra, hiszen súlyosító

[23] Be. 378. § (3) bekezdés; Kúria Bfv.I.1.785/2016. számú határozata.

körülményként értékeli a zaklató cselekmények eredményével ok-okozati összefüggésben álló fizikai vagy pszichés károsodásokat.

A testi sértés

Az Alaptörvény is rögzíti, hogy mindenkinek joga van a testi és lelki egészséghez. A Btk XV. fejezetében az élet, a testi épség, az egészség elleni bűncselekmények között helyezte el a jogalkotó.

A Btk. 164**.** § (1) bekezdése szerint, aki más testi épségét vagy egészségét sérti, testi sértést követ el. A Btk. 164. § (2) bekezdése értelmében, ha a testi sértéssel okozott sérülés vagy betegség nyolc napon belül gyógyul, az elkövető könnyű testi sértés vétsége miatt két évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő. Megállapítható a nyilvánvaló elkülönítés a könnyű és súlyos testi sértés között. A Btk. a súlyos testi sértés esetében az előkészületet is büntetni rendeli.

A védett jogi tárgy ennek megfelelően a test épségének, egészségéhez fűződő társadalmi érdek. Az emberi testet az orvostudomány akkor nevezi épnek, ha a szervek rendesen funkcionálnak. Az egészség pedig a testet alkotó anatómiai egységek helyes működését jelenti. Ez persze nem jelenti azt, hogy sérült ember ennek ne lehetne elszenvedője, ezért fontos megjegyezni, hogy a védelem tárgya a meglévő állapot! [24]

Maga a fájdalom okozása nem feltétele a testi sértésnek, hiszen attól függetlenül lehet nyoma a sérülésnek a külső behatás által. Ennek tükrében elmondható, hogy testi sértés akkor valósul meg, ha a testet érő külső behatás érzékelhető és értékelhető.

Az elkövetési magatartás eredménye a testi sértés, illetve egészség megsértése. A sérelemnek okozati összefüggésben kell állnia az elkövető magatartásával. Az okozati összefüggés és az elkövetési magatartás, valamint az eredmény akkor is adott, ha az oksági láncba az elkövető magatartásán kívül egyéb tényező is szerepet játszik, feltéve, ha az eset összes körülményének értékelése alapján megállapítható, hogy azok a maguk összességében az eredmény beálltához vezettek.

[24] Czine Ágnes az új Btk. és kapcsolódó jogforrások. HvgOrac Lap- és Könyvkiadó Kft., Budapest, 2014. 224. (a továbbiakban: Czine).

A könnyű és a súlyos testi sértés elhatárolásához a tényleges gyógytartamot kell megállapítani, amely szakértői kérdés. Kísérlet esetén azt kell vizsgálni, hogy az elkövető tudata átfogta-e a nyolc napon túl gyógyuló sérülés lehetőségét, és azt kívánta-e, vagy belenyugodott-e.A két elkövetés során, amikor kísérlet valósul meg az elkövető tudattartamát kell vizsgálni, azaz átfogta-e a hosszabb gyógytartam vagy sérülés lehetőségét s ezt kívánta-e, avagy belenyugodott.[25]

A kapcsolati erőszak (2) bekezdése a súlyos testi sértés alapesetét is felöleli: ez önállóan a 164. § (3) bekezdése szerint három évig, kapcsolati erőszakként azonban öt évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő.

A könnyű testi sértés esetén a minősített esetek: aljas indok/aljas cél, védekezésre, avagy akaratnyilvánításara képtelen személy sérelmére, maradandó fogyatékosságot vagy súlyos egészségromlást okozva, ezen kívül, ha különös kegyetlenséggel követik el.

A súlyos testi sértés életveszélyt vagy halált okozó minősített eseteit a jogalkotó nem vonta be a kapcsolati erőszak körébe, mert ezek önállóan is súlyosabban büntetendők. Ilyen a súlyos testi sértés aljas indok, aljas célból való elkövetése, védekezésre/akaratnyilvánításra képtelen személy sérelmére, a bűncselekmény elhárítására idős vagy fogyatékos állapota miatt korlátozottan képes személy sérelmére követik el. Külön minősítő körülmény a maradandó fogyatékosság és a súlyos egészségromlás vagy különös kegyetlenséget okozva történő elkövetés. Ettől magasabb, ha a testi sértés életveszélyt, avagy a halált okozza, így tehát érthető az, hogy ennél a minősített esetnél a kapcsolati erőszakból kihagyásra került.

Állapotos nő sérelmére elkövetett testi sértés esetében, ha a nő a magzatot is elveszti a cselekmény a Btk. 164.§ (6) bekezdés d) pont 2. fordulata szerint minősül, tekintettel, hogy az a sértett súlyos egészségromlását idézi elő (itt a d pont) a súlyos egészségromlást és a maradandó fogyatékosságot foglalja össze). A Btk. 9.§ értelmében amennyiben nem tudta az elkövető a terhesség állapotának fennállását, akkor is legalább gondatlanság terheli. Tudatos gondatlanság megállapításához olyan tények feltárása szükséges, amelyből okszerűen következhet az elkövető eredmény elmaradásában való bizakodása, ha ilyen tények nem állapíthatók meg, az eredmény elmaradásában való puszta reménykedés a következményekbe való belenyugvásnak, azaz eshetőleges szándéknak minősül.[26]

[25] BH 2004. 491.
[26] BH 2007.1.

A minősített esetek vonatkozásában különbséget kell tenni az aljas indok és aljas cél között. Egy mértékadó bírósági határozat szerint önmagában a bosszúból való elkövetés nem alapozza meg az aljas indokot. A bosszúvágy lehet méltányolható is, ezért mindig vizsgálni kell azt a külső hatást, amely kiváltotta. A bosszúvágy lehet méltányolható is, ezért mindig vizsgálni kell mindig azt a külső hatást, amely a bosszút, mint indítóokot kiváltotta. Ennek volta, erkölcsileg értékelhető jellege határozza meg a büntetőjogi minősítést, hogy a keletkezett bosszúvágy értékelhető e súlyosabban. [27]

A tettleges becsületsértés

A becsületsértést a Btk. XXI. fejezete, az emberi méltóság és egyes alapvető jogok elleni bűncselekmények között szabályozza.

A becsületsértés és a rágalmazás között indokolt különbséget tenni. Figyelemmel arra, hogy egy kapcsolati erőszak során a rágalmazás is előtérbe kerülhet, amely megfelelő táptalaja lehet a bántalmazó védekezésének, vagy akár egy házastársi vagyonjogi perben is jelentősége lehet.

A rágalmazás és a becsületsértés jogi tárgya a becsület, a különbség az elkövetési magatartásban rejlik. A rágalmazás tényállítással vagy tényre közvetlenül utaló kifejezés használatával, míg a becsületsértés a becsület csorbítására alkalmas kifejezés használatával állapítható meg. A rágalmazásban a tényállítás eseményt, történetet tartalmaz és ezért kelti az objektív valóság látszatát, a becsületsértés ezzel szemben értékítéletet fejez ki. A rágalmazásnál a tudomást szerző alkot egy értékítéletet, míg a becsületsértésnél az értékítélet továbbadása történik. [28]

A Btk. 227.§ rendelkezik a becsületsértésről úgy, hogy visszautal a rágalmazásra: aki a 226. §-ban meghatározottakon kívül mással szemben a sértett munkakörének ellátásával, közmegbízatásának teljesítésével vagy közérdekű tevékenységével összefüggésben vagy nagy nyilvánosság előtt a becsület csorbítására alkalmas kifejezést használ, vagy egyéb ilyen cselekményt követ el, vétség miatt egy évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő. Ezt követően a (2) bekezdés szerint az (1) bekezdés szerint büntetendő, aki a becsületsértést tettlegesen követi el. Kiemelném, hogy a 227.§ szerinti tettleges becsületsértés maximum egy évig terjedő szabadságvesztés, ezzel szemben a kapcsolati erőszaknál már bűntetti kategória miatti 3 évre ugrik a büntetési tétel. A becsület csorbítására alkalmasság megítélése szubjektív

[27] BH 2012.115.
[28] EBH 2017.B.11.

elemeket is tartalmaz. Az ítélkezési gyakorlat szerint tettleges becsületsértés például a leköpés, a leöntés vagy a tojással dobálás, amely testi sértést nem okoz, de a becsület csorbítására alkalmas. Azaz ez nem eredményez testi sértést, ugyanakkor a becsület csorbítására alkalmas. [29]

Az EBH 2007.1589. számon közzétett elvi határozata rámutatott arra, hogy az erőszak és az erőszakos magatartás nem azonos fogalom. A személy elleni erőszakos magatartás megvalósulhat már a sértett szimpla érintésével amennyiben az támadó jellegű. Így lökdösődéssel, rángatással, arcon ütéssel. [30]

A kapcsolati erőszak esetén továbbra is utalnék az EBH 2017.B.17. számú döntésre, mely szerint „A rendszeres elkövetést az ugyanazon sértett sérelmére megvalósított testi sértés és a tettleges becsületsértés akár egymást követő, ismétlődő elkövetése is megalapozza, hiszen a Btk. 227. § (2) bekezdése szerinti becsületsértés konszumálja a Btk. 164. § (2) bekezdése szerint testi sértést, mivel a becsület csorbítására alkalmas cselekmény – a tettleges bántalmazás körén kívül eső – minden olyan gesztus, illetve sértő mozdulat, ütésre emelt kéz, lökdösődés, amely az elkövetőnek a sértettel szemben tanúsított megvető, lealacsonyító értékítéletét fejezi ki.” [31]

A tettleges becsületsértés vétségének megállapítására alapot adnak azok a szeméremsértő cselekmények is mint pl. a hozzájárulás nélküli kierőltetetten adott csók, sértett átkarolása, megfogása. Töretlen ebben az ítélkezési gyakorlat annak megítélésben, hogy a tettleges becsületsértés fogalma alá tartoznak azok a sértett becsülete ellen irányuló szeméremsértő cselekmények is, amelyek nem alkalmasak a nemi vágy felkeltésére vagy kielégítésére, ezért a szeméremsértés bűncselekményét nem valósítják meg.. Hiszen ezek a cselekmények nem a közszemérem ellen irányulnak, hanem meghatározott személy becsületérzetének csorbítására. Ekkor a sértett által tanúsított húzódozás, tiltakozás egyértelműen becsületérzésére történő indokolatlan beavatkozásra utal. Ekként nem lehet helytálló azon érvelés, mely szerint az elkövető magatartása nem megalázó a sértettre nézve. [32]

[29] Czine, 230.
[30] EBH 2007.1589
[31] EBH. 2017.B.17
[32] BH 2013. 5.

A személyi szabadság megsértésének alapesete

A bűncselekmény a Btk. XVIII. fejezetében, az emberi szabadság elleni bűncselekmények körében került elhelyezésre. Alaptörvény IV. cikk (1) bekezdése is rögzíti, mint első generációs alapjog, hogy mindenkinek joga van a szabadsághoz és a személyi biztonsághoz. E jog magában foglalja a tartózkodási hely szabad megválasztását és a szabad helyváltoztatást, a közlekedési eszközzel történő helyváltoztatást is ideértve.

A testi sértés minősített eseteihez hasonlóan a személyi szabadság megsértésnek is vannak a kapcsolati erőszak pontjával megegyező büntetési tételek pl.: tizennyolcadik életévét be nem töltött személy sérelmére, aljas indok/aljas cél, a sértett sanyargatása, védekezésre képtelen személy sérelmére, fegyveresen, felfegyverkezve, jelentős érdeksérelmet okozva, avagy hivatalos eljárás színlelésével. A sértett sanyargatásának vonatkozásában megjegyezni kívánom, hogy nem minősül akként elkövetettnek amennyiben az nem okoz testi, avagy lelki szenvedést. [33]

A Btk. 194. § (1) bekezdése szerint a személyi szabadság megsértését követi el, aki mást személyi szabadságától megfoszt. Az alapesetet bűntett miatt 3 évig terjedő szabadságvesztéssel rendeli büntetni a törvény, míg a kapcsolati erőszakba helyezve egytől öt évig terjedőig fokozódhat a büntetési tétel.

A tényállás nyitott: elkövetési magatartás minden olyan cselekmény, amely alkalmas arra, hogy mást megfosszon személyi szabadságától. Az elkövetési magatartás lehet erőszak, fenyegetés, megtévesztés, de történhet mulasztással is. Utóbbira példa lehet – ragaszkodva a dolgozat témájához, így annak megfelelő szituációval szemléltetve – ha a párkapcsolatban az egyik személy vezeti a járművet és a másik személy felszólítása ellenére nem áll meg. Ezt tovább fűzve a személyi szabadság bűntettének minősített esetét az erőszakos közösülés bűntettével (anyagi) halmazatban valósítja meg az, aki a közösülés végrehajtását megelőzően a sértettet szabad mozgásában erőszakkal meggátolja és arra kényszeríti, hogy személyi gépkocsiba üljön, avagy ott maradjon, majd távolabbi elhagyatott helyre hurcolja, ahol elköveti az erőszakos közösülést. [34] A személyi szabadság megsértése nem célzatos bűncselekmény, ezért eshetőleges

[33] BH 2008.205.
[34] BH 2004. 448.

szándékkal is elkövethető; megvalósulhat akkor is, ha az elkövető célja például egy másik bűncselekmény felfedezésének késleltetése.

A kényszerítés

„Szeretetet lehet adni és lehet kapni. Csak egyet nem lehet: szeretetet zsarolni.”
(Márai Sándor)

A kényszerítést a Btk. a személyi szabadság megsértésével azonos, XVIII. fejezetében szabályozza. Fogalmát sem a hatályos, sem a korábbi Btk. nem határozta meg, értelmezéséhez a joggyakorlat és a szakirodalom nyújt támpontot.

A Btk. 195. § -a rendelkezik róla akként, hogy aki mást erőszakkal vagy fenyegetéssel arra kényszerít, hogy valamit tegyen, ne tegyen vagy eltűrjön és ezzel jelentős érdeksérelmet okoz, ha más bűncselekmény nem valósul meg, bűntett miatt három évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő.[35]

A kényszerítés elkövetési magatartása: valaminek a megtételére, meg nem tételére vagy eltűrésére vonatkozó kényszerítés. A törvényi tényállás ezzel a megjelöléssel voltaképpen az egyén cselekvési szabadságától bármely jellegű megfosztást felöleli. Az ítélkezési gyakorlatban a kényszerítés leggyakrabban az ún. nemi zsarolás formájában fordul elő [BJD 4154., 10.135.], ezenfelül írásbeli nyilatkozat kicsikarása folyamatban levő házassági bontóperben [BJD 8233.], a passzív alanynak a feljelentés megtételétől való elállásra kényszerítése stb.

A fenyegetés egy olyan súlyos hátrány kilátásba helyezése, amely alkalmas arra, hogy a megfenyegetettben komoly félelmet keltsen.

I.) *[…] vádlott a sértettet ismételten felkereste, és őt az életközösség helyreállítására kérte. A sértett ezt megtagadta, mire a vádlott magához vette a két közös gyermeküket, és azokkal eltávozott. Kb. 3/4 óra múlva a vádlott a sértetthez – a gyermekek nélkül – visszament, és azt mondta, ha a felesége nem megy vissza hozzá: ’’a hajnali harangszó értem és a gyermekekért fog szólni’’. A vádlott néhány nappal ez előtt öngyilkosságot kísérelt meg, így nem vitás, hogy a gyermeket érintő kijelentés olyan súlyos hátrány kilátásba helyezése, amely alkalmas a sértettben való komoly félélem keltésére […].*

[35] Btk. 195.§

Amennyiben valakit akarata ellenére kényszerítenek, hogy máshoz visszamenjen, avagy azzal együtt éljen az jelentős érdeksérelemnek minősül. A fenyegetés alkalmazásával a vádlott cselekménye kísérleti szakaszba lépett azzal, hogy megvalósította a fenyegetés részét a törvényi tényállásnak. [36]

A tárgyalás mellőzése eljárásjogi intézmény bevezetésével jelentősen lerövidült az eljárások átlagos tartama. A büntetőeljárásról szóló 2017. évi XC. törvény (Be.) 739. §-a alapján a bíróság ügyészi indítványra tárgyalás mellőzésével, büntetővégzésben is határozhat a vádlott bűnösségéről. Ilyen eljárásban zárult jogerősen az alábbi ügy:

II.) *Az I. r. vádlott és a sértett párkapcsolatban éltek 2019. -ben rövidebb ideig majd 2020 januárjában a sértett a kapcsolatot megszakította. Az I. r. vádlott ebbe nem tudott belenyugodni. Az I. r. vádlott éjjeli órákban 2020. tavaszán a nyitott terasz ajtón keresztül bement a sértett lakásába, ahonnan többszöri kérésre távozott. Majd a sértettet az utcán követte és megfenyegette olyan bizalmas információkkal kapcsolatban, amit a sértett megosztott vele.*

Az I. r. vádlott rávette a II. r vádlottat arra, hogy menjen be a sértett lakására magát nyomozóként kiadva, szerezze meg tőle a sértett mobiltelefonját, hogy adja át neki annak érdekében, hogy megnézhesse a rajta lévő adatokat, tekintettel, hogy a sértett prostitúciós tevékenységgel foglalkozik. A kérésnek eleget téve a II. r. vádlott megkért egy másik személyt a III. r. vádlottat. A II. r. vádlott a sértettnek felmutatott egy igazolványt és a sértett a két férfit beengedte a lakásba. A II. r. vádlott közölte a sértettel, hogy prostitúció elősegítése miatt szükség van a sértett telefonjára. A II. r. vádlott táskáját direkt úgy nyitotta ki, hogy a sértett lássa a benne lévő fegyvert, azzal, hogy amennyiben nem működik együtt kénytelenek lesznek használni azt. Ezért félelmében a sértett ennek eleget tett. Az I. r. vádlott mindezekért pénzt fizetett a II. r. vádlott és III. r. vádlott részére, melyet ők szétosztottak. A sértett félelmében feljelentést tett, majd, amikor visszahozták a vádlottak a telefont a rendőrök a helyszínen várakoztak.

Az eset minősítése tekintetében a bíróság azt állapította meg, hogy I. rendű vádlott megvalósította a Btk. 222. § (1) bekezdésébe ütköző és aszerint minősülő zaklatás vétségét; a

[36] BH 1995.257.

Btk. 195. §-ába ütköző és aszerint minősülő felbújtóként elkövetett kényszerítés bűntettét; a Btk. 221. (1) bekezdésébe ütköző és aszerint minősülő magánlaksértés vétségét.
Míg a II. rendű vádlott és a III. rendű vádlott megvalósította a Btk. 221. (1) bekezdésébe ütköző és – figyelemmel a (2) bekezdés c) pontjára – a (4) bekezdés szerint minősülő társtettesként elkövetett magánlaksértés bűntettét; valamint a Btk. 195. §-ába ütköző és aszerint minősülőt társtettesként elkövetett kényszerítés bűntettét.

Emberölés a házasságban (erős felindulás, különös kegyetlenség).

A kapcsolati erőszak legsúlyosabb formája az emberölés. Fontos kérdésként merül fel a féltékenység körében, hogy az alapozhat-e meg erős felindulást.

Az erős felindulás az elmeműködés éplélektani talaján keletkező tudatszűkülést jelentő érzelmi állapot. Az elkövető olyan feldúlt állapotban valósítja meg a cselekményt, amelyben tudata elhomályosodik, belső egyensúlya megbomlik és ennek eredményeképp a meggondolás, megfontolás szokásos megtartása válik lehetetlenné. Ez nem zárja ki azt, ha az elkövető visszaemlékszik a történtekre, de az sem, ha nem tudja azt felidézni. Az erős felindulásnak az ölési cselekmény megkezdése előtt kell kialakulnia. Az erős felindulásnak erkölcsileg méltányolható okból kell fakadnia: az érzelmi fellobbanást valamely külső ok váltja ki. Általánosságban elmondható, hogy a cselekményt közvetlenül megelőzően keletkezik a külső ok, leggyakoribb eset a sértett előzetes magatartása, ami az elkövetőben az indulat valamely érzését idézi elő.

I.) *[…] A vádlott és a sértett házasok voltak, három gyermekük született, akik ekkor nagykorúak voltak, a legfiatalabb velük lakott. A vádlott dolgozott, a sértett otthon volt a gyermekekkel GYES-en és olyan nagy mértékben italozott, hogy a munkahelyéről is elbocsátották. Hatására a vádlott is megkezdte az alkohol fogyasztását, függővé vált. Ennek jele volt az egzisztenciális deklasszálódás. Kényszergyógyítása szükséges volt, de beszámítási képességet érintően kóros elmeállapotban nem szenved és nem is szenvedett a bűncselekmény elkövetése során. A házastársaknak volt egy szomszédja, akinek meghalt a felesége. Ez a szomszéd jóban lett a sértettel, kölcsönös szimpátia kialakult, átjárt hozzá segíteni a ház körüli munkákban. A látogatások egyre sűrűbbek voltak, a vádlott elkezdett féltékennyé válni, ezen összevesztek és a sértett az anyjához költözött 3 napra majd a szomszédhoz költözött át és szexuális kapcsolat is kialakult közöttük. A*

vádlott alkoholfogyasztást követően vacsorát készített, amikor a sértett odament és a gyermeküket kereste. A vádlottal szemben szurkálódni kezdett, nemtetszését fejezte ki, amelyet a vádlott melegített, mert azt annak a testvére főzte, szidta az apját azzal, hogy felszólította költözzön el a házból és asszonytartást kell fizetnie. Amire a vádlott kérte, hogy költözzön vissza, de a sértett „impotens dögnek" nevezte s dulakodás alakult ki. A vádlott 5–6 percen keresztül közepes-nagy erővel szorította a sértett nyakát, majd észlelte, hogy a sértett szája véresen habzik. Ekkor megijedt, hívta a mentőket. Eredmény az lett, hogy a sértett meghalt: a nyak megszorítása és a halál bekövetkezése között közvetlen ok-okozati összefüggés lelhető fel […].

Az elsőfokú bíróság a vádlottat emberölés bűntettében mondta ki bűnösnek, 7 év végrehajtandó szabadságvesztésre börtön fokozatban és 5 évre eltiltotta a közügyek gyakorlásától. Az ügyészség a vádlott javára enyhítésért fellebbezést jelentett be, melynek keretében indítványozta a vádlott vonatkozásában az erős felindulásban elkövetett emberölés bűntetti minősítését és ehhez mérten a büntetés enyhítését. A másodfokú bíróság rámutatott arra, hogy a tényállásból kitűnik az, hogy 28 évi házasság után szembesült azzal a ténnyel a vádlott, hogy nála 20 évvel idősebb férfival létesített szexuális kapcsolatot a sértett, amelynek ellenére a vádlott mégis békülni akart, amelyre a sértett megszégyenítette messzemenőleg. A vádlottban ez váltotta ki az indulatot. A sértett általi kijelentések, házasság jövőjének kilátástalansága miatt olyan beszűkült állapotba került, amely méltányolható okból keletkezett. Ekként rögtöni cselekvőség kifejtéséhez vezető indulat támadt a vádlottban, ölési szándék keletkezett benne, így a sértett meghalt melynek észlelése után megrettent. A másodfokú bíróság álláspontja alapján a Legfelsőbb bíróság 15. számú irányelvének megfelelően az elsőfokú bíróság a körülményeket nem megfelelően értékelte. Mindezek alapján a másodfokú bíróság osztotta az ügyészi és a védői álláspontot, és a cselekményt erős felindulásban elkövetett emberölésnek minősítette. [37]

A határozat szerint az indulat hatása alatti elkövetés egymagában még nem alapozza meg az emberölés privilegizált alakzatát. Az erős felindulásban elkövetett emberölés megállapításához az indulat oly magas foka szükséges, amelynek következtében az elkövető belső egyensúlya megbomlik, tudata elhomályosul és ennek folytán a megfontolás szokásos mértékének megtartása lehetetlenné válik. Ha viszont az indulat kóros alapon fejlődött ki, akkor a Btk. 17. §-ában foglaltak szerint kell eljárni. A törvényi előfeltételek megléte esetén azonban a kóros

[37] BH 2006. 140.

elmeállapot folytán korlátozott beszámítási képességű elkövető ölési cselekménye is minősülhet erős felindulásban elkövetettnek, és ez esetben a Btk. 17. § (2) bekezdése is alkalmazható. Az erős felindulás fennállta és foka nem elmeorvos-szakértői, hanem a bíróság által eldöntendő tény- és jogkérdés, melyre az eset összes körülményei alapján szükséges megválaszolni. Az emberölésnek erős felindulásban elkövetettként minősítését kizárttá teszi, ha az elkövető az őt ért sérelem és az ölési cselekményt megvalósítása közötti időben olyan célszerű és logikus magatartást tanúsított, amelynek folytán nem vonható le olyan következtetés, hogy az indulata olyan mértékű, amely a tudatot elhomályosítja. [38] Önmagában nem alapozza meg az erős felindulásban elkövetett emberölés megállapítását pl. az elkeseredettség, a bánat, a szomorúság, a magárahagyatottság érzete. [39]

A féktelenség az erős felindulásban elkövetett emberölésekre jellemző, de a különös kegyetlenséggel elkövetett cselekmények sajátja is lehet. Önmagában az indulat fennállta nem alapozza meg az erős felindulás megállapítását, arra figyelemmel, hogy az ölési cselekmények indulati cselekmények. Lényeges az elkülönítésnél, hogy a terhelt indulata eléri-e azt a magas mértéket, ami az erős felindulást adja.

Megállapították az erős felindulást annak a diplomás ápolónál, aki feleségét hosszas időn keresztül hűtlenséggel vádolta, ezért a kisgyermekükkel tartózkodó sértettet naponta többször váratlanul betoppanva ellenőrizte és folyamatosan üldözte féltékenységével, amely a házas felek elhidegüléséhez vezetett. A sértett emiatt közölte válási szándékát, azonban a vádlott megígérte, hogy változtat a viselkedésén és valóban megpróbált tenni azért, hogy a sértettnek nagyobb szabadságot hagyjon. A cselekménykor a vádlott az éjszakai ügyelet alatt hazament és ekkor rajtakapta a feleségét annak szeretőjével. Miután a feleségével kettesben maradtak, üvöltözéses konfliktust követően több késszúrással végzett vele. A bíróság kifejtette, hogy „az erős indulat nem az akarat irányát és tudattartamát befolyásolja elsősorban, hanem a következmények beható meggondolását teszi lehetetlenné, azaz az érzelmi robbanás azt akadályozhatja meg, hogy az elkövető szokásos módon átgondolja a tudatában felmerült és az indulat hatására véghez vinni kívánt cselekmény megvalósítása ellen ható érveket. Nyilvánvaló, hogy a vádlott féltékenysége, illetőleg a sértett korábban hangoztatott válási szándéka miatti lappangó indulatát a lakásban észleltek tudatát elhomályosító mértékig fokozták” ...[40]

[38] BH 1998.160.
[39] https://jogaszvilag.hu/szakma/a-feltekenysegrol/ (felhasználás ideje: 2023.október. 18)
[40] Debreceni Törvényszék 4.B.190/2014/35.

A bírói gyakorlat szerint a házastárs tettenérése más személlyel folytatott szexuális kapcsolat előtt, közben vagy után, illetve annak látható jeleinek észlelése olyan méltányolható ok, amely alkalmas a tudatot elhomályosító, fiziológiás indulat kiváltására. [41]Az az ölési cselekmény rögtöni, ami konkrét időpontban nem határozható meg, de nyomban történő elkövetést jelent. Azaz olyan időtartamot, amely alatt az elkövető még az éplélektani alapon keletkezett tudatzavart állapotban van.

Az erős felindulás mellett a különös kegyetlenség is felmerül az elkövetők esetében. Az alábbi esetben jogerős ítélet nem született még. Azonban fontosnak tartom családjogi szemmel azt, hogy egy jogerősen be nem fejezett nagyobb tárgyi súlyú bűncselekmény esetén hogyan alakul a kapcsolattartás.

II.) *A vádlott a feleségével 2017. évben ismerkedett meg majd összeköltöztek. A kapcsolatból már egy év múlva született egy gyermek, majd megházasodtak. A vádlott megváltozott a gyermek születése után, megromlott a házasságuk. A sértett megkérte a vádlottat, hogy költözzön el a lakásból, amelynek eleget is tett. Azonban ezt követően folyamatosan zaklatta a sértettet majd a bíróság elrendelte a távoltartást, amelyet a vádlott megszegett. A sértett 2020. évben mivel a házassága a vádlottal véglegesen és helyrehozhatatlanul megromlott, annak felbontása iránt keresetet nyújtott be a bíróságra. Miután a sértett beadta a keresetet a bíróságra a házasság felbontásához a vádlott elhatározta, hogy megöli a sértettet, amelynek végrehajtásának helyszínéül az egyik kapcsolattartási napra esedékes gépjárművel érkező sértett gépjárművét választotta. A vádlott tehát a kapcsolattartás alkalmát használta ki brutális cselekménye elkövetéséhez. A terv végrehajtásának érdekében a vádlott beöltözött. Amikor a sértett a gyermekkel megérkezett a kapcsolattartás helyszínéhez a parkolóban a vádlott beült az autóba és -miközben a közös kiskorú gyermekük a hátsó ülésen tartózkodott- késsel, rendkívüli brutalitással alapossággal testszerte megszurkálta, melynek következtében a sértett a helyszínen életét vesztette. Ezt követően visszaöltözött civil ruhájába, odarohant a sértetthez és azt a látszatot keltette, hogy ő csak ott értesült a cselekményről a helyszínen és azt mondta, hogy egy kutya szedte szét a sértettet. A bűncselekményt követően a kiskorú gyermek pszichológusi kezelésre szorult.*

[41] Debreceni Ítélőtábla Bf.II.883/2014/5.

A vád szerint a vádlott előre kitervelten, különös kegyetlenséggel elkövetett emberölés bűntette és kiskorú veszélyeztetésének törvényi tényállását valósította meg. Ebben az esetben látható a bűncselekmény elkövetése utáni célszerű magatartása a vádlottnak. Elmondható, hogy a vádlott cselekményét rendkívüli embertelenséggel, brutalitással követte el, az sem tántorította el, hogy a saját gyermeke végig nézi az édesanyja saját édesapja általi brutális emberölését. A sértettnek ez olyan testi szenvedést és lelki gyötrelmet okoz, amely az emberi élet kioltásával általában együtt járó szenvedést, gyötrelmet meghaladja. A nagy számú szúrás és sérülés okozása melynek elszenvedése során a sértett az életéért küzdött kétséget kizáróan a sértettnek az átlagos szintet meghaladó gyötrelmet okozott.

A különös kegyetlenség során tehát nem csak a fizikai ráhatással járó fájdalomérzetnek van jelentősége, hanem a lelkiállapotnak is. Többletgyötrelmet jelent az, ha az elkövetési magatartás elsöprő ereje folytán a sértettet teljes reménytelenségbe űzi, aki saját halálát nemcsak fizikailag szenvedi el, hanem át is éli azt.[42]

A vádlott a házasság felbontását követően elhatározta, hogy megöli volt feleségét annak részleteit, az elkövetéshez használt eszközt, az időpontot, eltervezte milyen magatartást tanúsítson azt követően.

A cselekmény tervszerű, célratörő, átgondolt kivitelezése az elkövetést követő esemény egyértelműen igazolja az ölési szándék előzetes, korábbi kialakulását ezért az előre kitervelt elkövetés is megállapítást nyer. Maga az előre kiterveltségről elmondható, hogy tudati és szándékoldali vizsgálatot is igényel. Ennek egyik eleme, hogy az ölési szándék adott, az ölési tudat megvan és az lesz céltudatos, ami a véghezvitelig tartó eltökélt magatartásba torkollik:nincs vívódás, latolgatás. Előre kiterveltségnél megvan az ölési alapszándék, ami eltökéltséggé válik s ezzel összefüggésben a véghezvitel eredményessége is jelentőséget kap. [43] Egy ilyen eset a gyermek számára feldolgozhatatlan és kiszámíthatatlan hatással jár, ami növeli a bűnösség fokát.

Családjogi szempontból az ügyészség indítványára történő szülői felügyelet megszüntetését a Polgári Törvénykönyvről szóló 2013. évi V. törvény (Ptk.) 4:191. § (1) bekezdésének a) pontja adja. A bíróság ennek megítélésekor értékeli, hogy az elkövető saját gyermeke édesanyját előre

[42] BH 2021. 189.
[43] BH 2021.2.35.

kitervelten, különös kegyetlenséggel ölte meg, ezzel a gyermeket már igen fiatal életkorban véglegesen megfosztotta az anyai szeretettől és gondoskodástól.
Az elkövető magatartása tehát a gyermekét is közvetlenül érintette: édesanyja elvesztésével pótolhatatlan veszteséget okozott számára, súlyosan sértve a gyermek javát, valamint veszélyeztetve érzelmi és erkölcsi fejlődését.

A kapcsolattartás esetében a Ptk. 4:191.§ (3) bekezdése szerint annak a szülőnek, aki a szülői felügyeletet megszüntető jogerős ítélet hatálya alatt áll, főszabály szerint nincs joga arra, hogy gyermekével kapcsolatot tartson. A törvény ebben a bekezdésben ugyanis eleve vélelmezi azt, hogy a gyermek mindenek felett álló érdekével ellenkezik az, hogy az ő jólétét felróható magatartásával súlyosan sértő szülővel kapcsolatot tartson. A nyomozás során a gyámhatóság rendelkezett a gyermek ideiglenes hatályú elhelyezéséről, ezért a vádlott szülői felügyeleti joga szünetel. Ügyészi indítvány esetén a büntetőbíróság a Be. 572. §-a alapján a szülői felügyelet megszüntetéséről is határozhat.

Kapcsolati erőszak a büntetőügyekben

A kapcsolati erőszak bizonyítása sajátos nehézségeket vet fel: magas a látencia, ritka a tettenérés, a sértettek gyakran nem fordulnak orvoshoz, a tanúk pedig többnyire érzelmileg érintett családtagok. A bíróság ezért a rendőri jelentést, az okirati bizonyítékokat (leleteket, fényképeket, felvételeket), a közvetett tanúk vallomását és a felek eltérő előadásait együttesen mérlegeli. Egyrészt nagyfokú a látencia, nincs tettenérés, a sértettek nem mennek orvoshoz, a tanúk az érzelmileg bevont családtagok. Az érvek és ellenérvek sorakoztatása, rendőri jelentés, a nyomozás során, valamint a bírósági szakban előadottak ellentéte, iratok (melynek tartalma: leletek, képek, videók) közvetett tanúk meghallgatásának indítványozása majd bízva a bíró komplex látásmódján alapuló lényeglátásán és mérlegelésén. Nagyon gyakori a vádlott kitartó tagadása ezekben a bűncselekményekben.

A bíróságok ismerik a hozzátartozók sérelmére elkövetett bűncselekmények specialitását. Ilyenkor különösen jelentős a bizonyítékok szabad mérlegelésén alapuló bírói meggyőződés.

Sokszor a bántalmazók lekicsinylik az erőszakot (például: „nem is ütöttem, csak legyintettem”, „a gyerek nem is látta”, „már az is baj, ha az ember megkívánja a feleségét?”). Tipikus az, amikor kívül álló körülményekben keresik a bántalmazás okát, feloldva ezzel saját

felelősségérzetüket: „egy férfinak stresszes a munkahelye”, a „feleség alkoholista”. Olykor az figyelhető meg, hogy a bántalmazó a bíróságon azt ecseteli javarészt, hogy miért nem erőszak az erőszak és mi váltotta ki az erőszakot. A bíróság ekkor a bántalmazó tényleges magatartására, vádbeli cselekményre fókuszál. Ez a kísérlet gyakran arra is irányulhat, hogy a vádlott annak ad hangot, ahogy a sértett viselkedett vele és azt indokolt szankcionálni. Ezen hivatkozás azonban azért nem foghat helyt, mert a Be. 6. § (1) bekezdése kimondja, hogy a bíróság vád alapján ítélkezik, továbbá a törvényhely (2) bekezdése alapján a bíróságnak a vádról döntenie kell, a vádon túl nem terjeszkedhet, a (3) bekezdés II. fordulata szerint a bíróság csak olyan cselekményt bírálhat el, amelyet a vád tartalmaz. Tehát ennek során nem az a fontos, hogy milyen indok szolgál a cselekedet alapjául, hanem az bír relevanciával, hogy a bántalmazó mikor és mit tett.

A bántalmazók magatartásában elmondható, hogy megjelenik a kontrollálás célja. Arra törekszenek, hogy irányítsanak, ellenőrizzenek A bántalmazók gyakran a bíróságot is megkísérlik befolyásolni, és előfordul, hogy a tárgyalás menetét – védőjük útján vagy anélkül – a saját magatartásukra terelik. Jellemző, hogy ismételten halasztást. Gyakori módszer a bántalmazott és annak tanúinak sértegetése. A bántalmazók gyakran használják a jogrendszert arra, hogy azzal is ellenőrizzék, irányítsák, zaklassák a nőt, bántalmazott családtagot. Gyakori ekkor, hogy újra és újra halasztást kér, lenéző-fenyegető pillantásokat intéz a partneréhez (ami ugyan kívülálló számára nem tartalmaz üzenetet, de a bántalmazott értelmezi az addigi élmények alapján). Kinyilvánítja mennyire sajnálja és nincs szükség a büntetésre, folyamatosan kifogásokkal él, elfogultsági indítványt terjeszt elő, új kirendelt védőt kér, a bántalmazott távoltartását kéri.

Kifejezetten partnerkapcsolat miatt indított ügyekben többségében a bántalmazott a tanú vagy magánvádló, a bántalmazó a vádlott. Azonban a bántalmazott is lehet vádlott egy büntetőeljárásban, például, ha önvédelemből vagy gyermek védelmében fizikai erőt gyakorol a bántalmazó ellen, gyakoriak a rágalmazáson alapuló feljelentések is.

A hozzátartozói minőség a Ptk. és Btk. tükrében

A kapcsolati erőszak bűncselekmény individuális jogi tárgya az egymással családi jellegű kapcsolatban állt vagy álló személyeknek az emberi méltósága, biztonsága, önrendelkezése, testi épsége, személyi szabadsága, továbbá társadalmi érdek is ezen személyek erőszak mentessége.

A kapcsolati erőszak passzív alanyainak körét a teljes tényállásra nézve a Btk. 212/A § (1) bekezdése határozza meg, mely szerint elköveti a bűncselekményt, „*aki gyermekének szülője, továbbá az elkövetéskor vagy korábban vele közös háztartásban vagy egy lakásban élő hozzátartozója, volt házastársa, volt élettársa, gondnoka, gondnokoltja, gyámja vagy gyámoltja*" ellen tanúsítja rendszeresen adott magatartásokat. A tényállás látszólag tételesen felsorolja a védett személyeket, a *„hozzátartozó"* fogalmának tartalma azonban értelmezést igényel. De milyen hozzátartozót érthetünk ezalatt? [44]

A Ptk. Negyedik könyve tartalmazza a rokonságra vonatkozó előírásokat, azon belül is a rokoni kapcsolatokat és azok alapját. A Ptk. 4:96. §-ának rendelkezése szerint egyenesági a rokonság azok között, akik közül az egyik a másiktól származik, míg oldalágon rokonok azok a nem egyenesági rokonok, akiknek legalább egy közös felmenőjük van. A szülő és a gyermek közötti egyenesági rokoni kapcsolat leszármazással vagy örökbefogadással jön létre, illetve a gyermek leszármazásával vagy örökbefogadásával szülőjének teljes rokonságával is rokoni kapcsolatba kerül. A Ptk. 8:1. § (1) bekezdésének 1. pontjának alkalmazásában közeli hozzátartozó a házastárs, az egyeneságbeli rokon, az örökbefogadott, a mostoha- és a nevelt gyermek, az örökbefogadó-, a mostoha- és a nevelőszülő és a testvér; míg hozzátartozó, közeli hozzátartozó (vagyis a fentiek mindegyike), továbbá az élettárs, az egyeneságbeli rokon házastársa, a házastárs egyeneságbeli rokona és testvére, és a testvér házastársa. [45]

A polgári jogi és a büntetőjogi hozzátartozói minőség közötti különbsége abban áll, hogy a Btk. nem tesz különbséget hozzátartozó és közeli hozzátartozó között, így értelmezésében hozzátartozónak minősül: az egyeneságbeli rokon és ennek házastársa vagy élettársa, az örökbefogadó és a nevelőszülő (ideértve az együtt élő mostohaszülőt is), az örökbe fogadott és a nevelt gyermek (ideértve az együtt élő mostohagyermeket is), a testvér és a testvér házastársa vagy élettársa, a házastárs, az élettárs, a házastárs vagy az élettárs egyeneságbeli rokona és testvére.[46]

Ennek jelentősége abban áll, hogy a törvény jelentőséget tulajdonít a gyermek''tényleges családi kapcsolatainak'', és vérségi kötelék hiányában is jogokat kíván biztosítani azoknak a személyeknek, akik a gyermek gondozásában, nevelésében, de facto részt vesznek, és számára a személyi és környezeti állandóságot biztosítják. Ezt fejezi ki az a szabály is, amely szerint a

[44] Karsai Nagykommentár, a Btk. 212/A.§-ához fűzött magyarázat.
[45] Vékás Lajos – Gárdos Péter (szerk.): Nagykommentár a Polgári Törvénykönyvről szóló 2013. évi V. törvényhez. Wolters Kluwer, Budapest, 2021. A Ptk. 4:96. §-ához és 8:1.§-ához fűzött magyarázat
[46] Btk. 459.§ 14. pont

mostoha- és a nevelőszülő a szülői felügyeletet gyakorló szülő hozzájárulásával a gyermek gondozásával és nevelésével kapcsolatos egyes jogokat gyakorolhatja.

A kapcsolati erőszak értékelése családi jogi ügyekben

A büntetőjog és a családi jog találkozásánál sokrétű helyzetek keletkezhetnek. Ezek közül az alábbiakat nevesíteném:

- A bántalmazott a bántalmazó fenyegetésének hatására aláírt megállapodás megváltoztatását kéri a bíróságtól.
- A bántalmazó a szülői felügyelet gyakorlásának vagy a kapcsolattartásnak a megváltoztatását kéri.
- A bántalmazó a szülői felügyelet gyakorlásának vagy a kapcsolattartásnak a rendezése, illetve megváltoztatása iránt pert, vagy a kapcsolattartásra vonatkozó határozat végrehajtása iránt nemperes eljárást indít, vagy ezzel fenyeget.
- A bántalmazott a bántalmazás folytatása miatt a lakás kizárólagos használatára való feljogosítását kéri a házasság felbontása és járulékai iránti perben.
- A korábbi bizalommal való visszaélés egyik formája, amikor a bántalmazó a kapcsolat során megismert személyes információkat a bántalmazott ellen használja fel peres eljárás során. Igyekezve ezzel azt elérni, hogy a bíróság előtt kétség merüljön fel a másik fél szülői minősége körében. [47]

A kapcsolati erőszak hatása a házasság felbontása során

Különböző európai országokban a bontójogi elvek nem azonosak. A magyar házassági bontójog a házasságról, a családról és a gyámságról szóló 1952. évi IV. törvény (Csjt.) hatálybalépése óta a feldúltsági elvet követi. Alapvető vonásai röviden az alábbiak:

- keretténállást tartalmaz, melyet a bírói gyakorlat tölt meg tartalommal;
- a magyar jog nem sorol fel taxatíve abszolút bontó okokat, melyet a bíróságnak mérlegelés nélkül fel kellene bontania;
- nem alkalmazza a vétkesség kategóriáját (tehát a házastársi kötelezettséget megsértő is kérheti a bontást);

[47] Spronz Júlia – Wirth Judit – Kuszing Gábor: szakmai módszertani útmutató a párkapcsolati erőszak elleni hatékony fellépésr. NANE Egyesület-PATENT Egyesület, Budapest, 2012. 88-89.

- lehetőség van a megegyezéses bontásra;
- a felbontás szempontjából a megromlás folyamata és annak következtében kialakult objektív helyzetnek van jelentősége;
- gyermek figyelembevétele.

A Ptk. 4:21. § (1) bekezdése arról rendelkezik, hogy *a bíróság a házasságot bármelyik házastárs kérelmére felbontja, ha az teljesen és helyrehozhatatlanul megromlott. A házasság teljes és helyrehozhatatlan megromlása állapítható meg különösen abban az esetben, ha a házastársak között az életközösség megszűnt, és annak helyreállítására – az életközösség megszűnéséhez vezető folyamat, illetve a különélés időtartama alapján – nincs kilátás.*[48]

A „*teljesen*" szó alatt érthető az, hogy a házasélet valamennyi elemére való kihatás, míg a „*helyrehozhatatlan*" egyfajta visszafordíthatatlanságot fejez ki, megromlást, meghiúsulást jelenti. A Ptk. beiktatott egy magyarázó mondatot, irányt mutatva a teljes és helyrehozhatatlan megromlásra: az életközösség megszűnése. A bírói gyakorlatban felmerült tipikus esetekben az életközösség megszűnése (végleges megszakadása) és az életközösség helyreállításának kilátástalansága az, ami a nem vétkességen alapuló bontási rendszerben ebből a szempontból elsődleges jelentőségű. Az életközösség visszaállításának kilátástalanságát pedig a bíróság az életközösség megszűnésére vezető folyamat és a különélés időtartama alapján állapíthatja meg, a "különösen" szó utal arra, hogy természetesen nemcsak ezeket a kiemelt tényezőket, hanem az eset összes körülményét vizsgálni kell. A fentiek alapján továbbra is hangsúlyozni szükséges, hogy annak eldöntése végett, hogy a házasság teljesen és helyrehozhatatlanul megromlott-e, a bíróságnak meg kell vizsgálni a házasság megromlásának egész folyamatát.

A feldúltság elvével összefüggésben megjegyzendő, hogy a bizonyítás során figyelemmel kell lenni, hogy a házasság felbontásánál értékelendő magatartások lélektanilag milyen hatással voltak a másik házastársra, mit idézett az elő. Kötelességsértő házastársi magatartás esetén vizsgálni kell a házasság megromlásához vezető folyamatot. Amennyiben ezen magatartást a másik fél nem képes tolerálni abból lehet következtetni a teljes és helyrehozhatatlan megromlásra. Ekként értékelhető a bírói gyakorlat szerint is a másik durva tettleges bántalmazása is. [49]

[48] Ptk. 4:21. § (1) bekezdés.
[49] Petrik Ferenc (főszerk.): Polgári Jog I-IV-Új Ptk. – Kommentár a gyakorlat számára. HVG-ORAC, Budapest, 2026. (a továbbiakban: Polgári Jog Kommentár)

Mindez az alábbi esetből is látszik (jóllehet Csjt., azonban irányadó):

A felperes a keresetében az alperessel kötött házasságának a felbontását kérte, figyelemmel arra, hogy az teljesen és helyrehozhatatlanul megromlott. Az alperes ugyanezt kérte, arra hivatkozva, hogy a házasélet megromlását a felperes felróható magatartása idézte elő. A peres felek kezdetben harmonikus házasságban éltek, majd az fokozatosan megromlott. Született 2 közös gyermek, a felperes gyermekgondozási segélyen volt, majd később elkezdett dolgozni egy kft.-nél. Emellett a felperes vezette a háztartást, gyermeknevelléssel kapcsolatos feladatokat látta el és az alperessel is végeztek közösen alkalmi munkát. A házasság megromlásához az vezetett, hogy az alperes egyre féltékenyebb volt, állandó kontroll alatt tartotta, alperes tudta nélkül nem mehetett sehova, még a szüleihez sem. Elvárta a felperestől, hogy amikor hazatér menjen vele alkalmi munkát végezni, az alperes egyre fáradtabb lett. A felperes és családja már betegesnek érezte az alperes féltékenységét, figyelemmel arra, hogy a felperes erre nem adott okot. A felperes csak akkor mehetett el édesanyjához a közös gépjárművel, ha előtte teljesítette az alperes által támasztott házastársi intim közelséget. Az alperes folyamatosan meggyanúsította a felperest azzal, hogy a városban különböző személyekkel „jóban van”... Ez egyre több nézeteltérést generált közöttük. Az alperes egyre fáradtabb lett a munkától így indulatosabban és hangosabban is kiabált emiatt a felperessel, amikor hasonló helyzet állt elő. Közrejátszott a felek kapcsolatában az is, hogy közösen hozzájárultak az anyagi javakhoz, ennek ellenére abba a felperesnek nem volt beleszólása. A felperes a beszabályozott életet nem tudta elviselni, egy hangos szóváltást követően nem tért haza a közös lakásba és különváltan éltek.

Az elsőfokú bíróság arra a következtetésre jutott, hogy a peres felek házassága véglegesen és helyrehozhatatlanul megromlott, továbbá a házasság már nem tölti be társadalmi rendeltetését, így a felek házasságát a Csjt. 18.§ (1) bekezdése alapján az alperesre visszavezethető okok alapján felbontotta. A részítélet ellen az alperes fellebbezett, melyben kérte az alperes a házasság véglegesen és helyrehozhatatlan megállapításán túlmenően magatartására visszavezethető okokra való hivatkozás mellőzését. A másodfokú bíróság helybenhagyta az elsőfokú bíróság döntését. Majd a jogerős részítélet ellen az alperes felülvizsgálati kérelemmel élt ugyanezen igénnyel kapcsolatban. A Legfelsőbb Bíróság a felülvizsgálati kérelmet nem találta alaposnak. Rámutatott arra, hogy a rendelkezésre álló bizonyítékok egymással való egybevetése okszerű és ellentmondásoktól mentes, a tényállás megfelelően megállapított. Továbbá rögzítette, hogy új tényállás megállapítása és bizonyítékok újbóli mérlegelésének

nincs helye. Idézte a Csjt. 18.§ (1) bekezdését, erre alapozva megállapította, hogy a törvényhely nyelvtani értelmezéséből, hogy a magyar bontójog a feldúltság elvét követi, nincsenek úgynevezett „bontó okok". Bontóperben tehát az vizsgálandó, hogy bekövetkezett-e az a helyzet, amelynek következtében a házassági kötelék fenntartására reális lehetőség nincs, tehát nem annak a megállapítása a bíróság feladata, hogy kinek a magatartására vezethető az vissza.

A konklúzió ezen esetből az, hogy a Csjt. a vétkesség elvéről hallgat így a kötelességszegő házastárs is előterjesztheti ezen az alapon a házasság felbontását. Azonban a vétkességi elv elvetése viszont nem jelenti azt, hogy a bíróság az ítéletének indokolásában sem állapíthatná azt meg, hogy milyen dominánsan súlyos, erkölcsileg egyértelműen kifogásolható magatartás vezetett a házasélet teljes és helyrehozhatatlan megromlásához. Ezen magatartás elviselése ugyanis az azt alappal sérelmező házastárstól nem várható el, másrészt a Csjt. járulékos kérdések eldöntéséhez jelentőséget tulajdonít a család jogilag felróható, házastársi kötelességet súlyosan sértő magatartásoknak. [50]

Mindezek tükrében megállapítható, hogy akár egy kapcsolati erőszak megvalósítása, vagy akár egy féltékenység általi elviselhetetlen élethelyzet és az ebből fakadó kitartó felperesi bontási szándék elegendő bizonyítékot jelenthet a házasság teljes és helyrehozhatatlan megromlás tényszerűségének megállapításához. Ilyenkor a bántalmazással összefüggő bizonyítási indítványoknak indokolt helyt adni, a házasság megromlásának távolabbi okait feltáró indítványokat viszont mellőzni lehet. Kapcsolati erőszak esetén a bántalmazott házastársat a szükségtelen bizonyítás terheitől is kímélni kell.

A Ptk. 4:21. § (2) bekezdése szerint *a bíróság a házasságot az (1) bekezdésben foglalt körülmények vizsgálata nélkül bontja fel, ha azt a házastársak végleges elhatározáson alapuló, befolyásmentes megegyezésük alapján közösen kérik.*[51]

Ennek körben a törvény által megkívánt befolyásmentes, végleges elhatározásra tekintettel figyelni kell arra, hogy amennyiben kapcsolati erőszak gyanúja áll fenn, óvatosnak kell lenni, hogy a bántalmazott az erőszak hatására egyezik-e bele a másik fél járulékos kérdéseit érintő követeléseibe. Erre azért is érdemes figyelni, mert ennek során a bíróság nem vizsgálja a teljes és helyrehozhatatlan megromlásra utaló körülményeket.

[50] BH 2012.2.39.: Legf. Bír. Pfv.II.20.105/2011.
[51] Ptk. 4:21. § (2) bekezdés

Szülői felügyelet megszüntetése családjogi perben

A gyermek érdekével kapcsolatban a Ptk. 4:191. § (1) bekezdése szerint a bíróság megszünteti a szülői felügyeletet, ha a szülő felróható magatartásával gyermeke javát, különösen testi jólétét, értelmi vagy erkölcsi fejlődését súlyosan sérti vagy veszélyezteti.
A (2) bekezdés szerint pedig akkor, ha a szülőt a bíróság valamelyik gyermeke személye ellen elkövetett szándékos bűncselekmény miatt szabadságvesztésre ítélte, a bíróság a szülői felügyeletet a szülő valamennyi gyermeke tekintetében megszüntetheti. A bíróság rendelkezhet úgy, hogy a megszüntető határozat hatálya kihat a később született gyermekre is.

Amennyiben a szülői felügyelet megszüntetése iránti peres eljárásban a lefolytatott bizonyítási eljárás eredményeként a bizonyítékok összessége azt támasztja alá, hogy a szőlő gyermeke fejlődését súlyosan sérti, illetve veszélyezteti, vagy a gyermeket korábban más személynél helyezték el, átmeneti nevelésbe vették, de a szülő az erre okot adó magatartásán önhibáján kívül nem változtatott, a szülői felügyeletet meg kell szüntetni. Már akkor indokolt lehet a perindítás, ha korábban ismételten távoltartási határozatot kellett hozni a szülő gyermekével kapcsolatos magatartása miatt.[52]

Maga a bűncselekmény elkövetése önmagában is súlyos, így alapot adhat a szülői felügyelet megszüntetésére. Ugyanakkor nem kerülheti el a figyelmet az, hogy a polgári jog nem csak bűncselekmény esetén ad lehetőséget a szülői felügyelet megszüntetésére, hanem más felróható testi jólétet súlyosan veszélyeztető magatartások esetén is. Példának okáért amennyiben az elsőfokú bíróság nem rója fel a vádlottnak a bűncselekmény megvalósítását, nem kizárt az, hogy az a szülői felügyelet körében nem nyerhetne értékelést.
A Kúria Pfv.II.21.396/2018. számú ügye nézetem szerint rávilágít arra, hogy a szülői felügyelet megszüntetésének alapjául szolgáló felróható magatartást a családjogi perben kell bizonyítani. A büntetőeljárás eredménye ennek egyik, de nem kizárólagos bizonyítéka, amelyet a bíróság a polgári per egyéb bizonyítékaival együtt mérlegel.

Nem mellőzhető az, hogyha a szülő a gyermekkel hideg és elutasító módon viselkedik, megrángatja, ellöki a kiskorút, dühkitörést tanúsítva. Amennyiben a gyermek szempontjából a

[52] Polgári Jog I-IV. - új Ptk. - Kommentár a gyakorlat számára

szülő ezen magatartását pozitív irányba igyekezne változtatni, ez legfeljebb a szülői felügyelet jövőre nézve történő visszaállításának kezdeményezéséhez lehet elégséges.[53]

Alapvetően a bíróság a Pp. 482.§ alapján jár el szülői felügyelet megszüntetése iránti per esetében. De az is lehet, hogy egy másik per (kapcsolattartás megváltoztatása, a szülői felügyelet gyakorlásának rendezése (megváltoztatása) iránt nyújtanak be ilyen keresetet vagy viszonkeresetet. Ideiglenes intézkedés elrendelésének nemcsak kérelemre, hanem hivatalból is helye van. Megjegyezni kívánom azt is, hogy szülői felügyelettel kapcsolatban ideiglenes intézkedésben a bíróság ritkán határoz.

Szülői felügyelet gyakorlásának megváltoztatása

Ptk. 4:170. § (1) bekezdése alapján „a szülői felügyelet gyakorlásának és a gyermek harmadik személynél történő elhelyezésének megváltoztatása a bíróságtól akkor kérhető, ha azok a körülmények, amelyeken a szülők megállapodása vagy a bíróság döntése alapult, utóbb lényegesen módosultak, és ennek következtében a megváltoztatás a gyermek érdekében áll. Nem hivatkozhat a körülmények megváltozása folytán a gyermek érdekére az a szülő, aki a változást felróható magatartásával maga idézte elő, így különösen, ha a gyermeket jogosulatlanul vette magához vagy tartja magánál."

A szülői felügyelet gyakorlásának megváltoztatásával kapcsolatban azt kell figyelni, hogy a gyermeknek kiemelkedő érdeke fűződik az állandósághoz, az ebből fakadó biztonsághoz, azonban azt is vizsgálni szükséges, hogy ez az állandóság, amit az egyik szülő háztartásában történő nevelkedés biztosít, a felek megállapodásán, illetve a bíróság döntésén alapul-e vagy sem. Megerősítve a korábbi legfelsőbb bírósági gyakorlatot a Kúria kimondta e körben, hogy az állandóság nem vehető figyelembe annak a szülőnek a javára, aki azt önkényes, erőszakos magatartásával a másik szülőnek a gyermek életéből való kirekesztés szándékával teremti meg. [54] A Kúria ezt az ügyet még a Csjt. alapján bírálta el, *„gyermekelhelyezés"* tárgyában. Ugyanakkor maga is rögzítette, hogy a hatályos Ptk. szerint ez a szülői felügyelet rendezése iránti per.

[53] Fővárosi Ítélőtábla Bf.234/2018/11.
[54] Kúria Pfv.II.21.129/2016/7.

A bíróság ezekben a perekben azt vizsgálja, hogy a szülők körülményeiben, a gyermekkel való kapcsolatában, a kiskorú kötődésében a korábbi megállapodás, illetve bírósági döntés meghozatala idején fennálltakhoz képest bekövetkeztek-e olyan lényeges változások, amelyek a korábbi döntés megváltoztatását indokolják.[55]

Erőszakos cselekmény elkövetése során a bíróság ekkor akár az eljárásjogi szabályok által biztosított ideiglenes intézkedéssel határozhat.

A szülői felügyelet megszüntetése a büntetőeljárásban

A szülői felügyelet megszüntetésének anyagi jogi feltételeit a Ptk. határozza meg. A Ptk. 4:193. § (1) és (3) bekezdése alapján a pert a másik szülő, a gyermek, a gyámhatóság vagy az ügyész indíthatja meg azzal a szülővel szemben, akinek a szülői felügyelete megszüntetését kéri. A Be. 572. § (1) bekezdése emellett arra is lehetőséget ad, hogy a büntetőbíróság az ügyészség indítványára, a Ptk. feltételeinek fennállása esetén megszüntesse a vádlott szülői felügyeletét, ha őt a saját gyermeke sérelmére elkövetett szándékos bűncselekményben bűnösnek mondja ki.[56]

A Ptk. 4:191. § (1) bekezdés a) pontjának alkalmazásakor a bíróság azt vizsgálja, hogy a szülő felróható magatartása súlyosan sértette vagy veszélyeztette-e a gyermek javát, különösen testi jólétét, értelmi vagy erkölcsi fejlődését. Ettől külön kérdés a megszüntetés hatályának kiterjesztése. Ha a szülőt valamelyik gyermeke személye ellen elkövetett szándékos bűncselekmény miatt szabadságvesztésre ítélték, a Ptk. 4:191. § (2) bekezdése alapján a bíróság mérlegelheti, hogy a szülői felügyeletet valamennyi gyermeke tekintetében megszünteti-e. Arról is rendelkezhet, hogy a megszüntető határozat hatálya a később született gyermekre is kihat.[57]

A büntetőeljárásban az indítvány előterjesztését a vádlott gyermeke vagy a gyermek másik szülője kezdeményezheti az eljáró ügyészségnél. Ha az ügyészség a kezdeményezéssel nem ért egyet, azt haladéktalanul megküldi a gyámhatóságnak, hogy az mérlegelhesse a perindítást, és

[55] Petrik Ferenc (főszerk.): Polgári eljárásjog I-II. - új Pp. - Kommentár a gyakorlat számára. HVG-ORAC, Budapest, 2026. (a továbbiakban: Pp. Kommentár)
[56] Be. 572. § (1) bekezdés.
[57] Ptk. 4:191. § (1) bekezdés a) pont és (2) bekezdés.

erről tájékoztatja a kezdeményezőt. A pótmagánvádló ilyen indítványt nem terjeszthet elő. Ha pedig az ügyészségi indítvány elbírálása jelentősen késleltetné a büntetőeljárás befejezését, vagy az érdemi elbírálást más körülmény kizárja, a bíróság az igény érvényesítését egyéb törvényes útra utasítja.[58]

Polgári jog eszközei erőszakos cselekmény elkövetése miatt

Eljárás felfüggesztése

Felmerülhet a kérdés, hogy per során felmerülő folyamatban lévő bűntetőeljárás esetében indokolt-e az eljárás felfüggesztése?

A kapcsolati erőszakkal összefüggő családjogi perekben felmerülhet a büntetőeljárás eredményének bevárása. A Pp. 123. § (1) bekezdése alapján, ha a per eldöntése büntetőeljárásban elbírálandó előkérdéstől függ, a bíróság az írásbeli ellenkérelem – vagy annak hiányában beszámítás – előterjesztését követően felfüggesztheti a peres eljárást. A felfüggesztés mérlegelésen alapul, így önmagában a párhuzamos büntetőeljárás nem teszi azt szükségessé. A büntetőeljárás előzetes megindulása sem feltétlen követelmény. Ha az még nincs folyamatban, a bíróság megindítására harmincnapos határidőt tűz, amelynek eredménytelen elteltével a pert folytatni kell.[59]

Meglátásom szerint a büntetőeljárás eredményének bevárása nem feltétlenül indokolt. A Pp. 263. § (2) bekezdése szerint a polgári perben a bíróságot főszabály szerint nem köti más hatóság döntése és az abban megállapított tényállás. A Pp. 264. § (1) bekezdésében meghatározott kötöttség pedig kifejezetten a jogerősen elbírált bűncselekmény vagyoni jogi következményeiről történő döntésre vonatkozik, ezért nem terjeszthető ki általánosan a családjogi perekre. Álláspontom szerint a felfüggesztés szükségességének mérlegelésekor ennek is jelentőséget kell tulajdonítani. Büntetőeljárás eredménye valóban nélkülözhetetlen-e a családjogi jogvita eldöntéséhez, vagy a releváns tények a polgári perben önálló bizonyítással is tisztázhatók? Meglátásom az, hogy a gyermek érdeke és a pergazdaságosság szempontjai egyaránt az indokolatlan várakozás elkerülését támasztják alá. Hiszen a bíróság polgári perben

[58] Be. 572. § (2)-(3) bekezdés és 802. §.
[59] Pp. 123.§ (1) bekezdés

is a különleges szakértelmet igénylő kérdések tisztázására maga is alkalmazhat szakértőt, így a szakértői bizonyítás szükségessége sem teszi indokolttá a büntetőeljárás bevárását. Ha a családjogi perben a szülői magatartásnak a gyermek helyzetére és fejlődésére gyakorolt hatását a rendelkezésre álló és beszerezhető bizonyítékok alapján megítélhetők, a büntetőeljárás elhúzódása nem indokolhatja önmagában a gyermek helyzetének tartós rendezetlenségét. Az érdemi döntésig szükséges átmeneti védelmet ideiglenes intézkedés biztosíthatja.

Ideiglenes intézkedés elrendelése

Az ideiglenes intézkedés a jogvita végleges eldöntését megelőzően biztosít átmeneti jogvédelmet. A Pp. 103. §-ában meghatározott feltételek fennállása esetén különösen a közvetlenül fenyegető hátrány elhárítását, a későbbi joggyakorlás megóvását és a helyreállíthatatlan állapotváltozás megelőzését szolgálhatja. A kérelem alapjául szolgáló tényeket elegendő valószínűsíteni. A bíróság soron kívül jár el, és mérlegeli az intézkedés elrendelésével és elmaradásával járó hátrányokat.[60]

Kapcsolati erőszak esetén jelentősége lehet különösen a gyermek gondozásának, tartásának, a kapcsolattartásnak vagy a közös lakás használatának átmeneti rendezésében, az adott perre irányadó szabályok keretei között.

Felmerülhet a kérdés az átmeneti rendelkezés és az ítélet összefüggése között és annak is, hogy az ideiglenes intézkedés kulcsaként megjelenő előzetes végrehajthatóság milyen erővel bír. A Pp. ideiglenes intézkedés szakaszaira vonatkozó értelmezésem alapján az átmeneti rendelkezés nem köti meg az érdemi döntést: a bíróság az ítéletében az érintett kérdést a bizonyítás eredménye alapján rendezi, és az ideiglenes intézkedést hatályon kívül helyezheti. Ennek hiányában az intézkedés az elsőfokú ítélet jogerőre emelkedésével veszti hatályát. Az ítélet meghozatala tehát önmagában nem szünteti meg az átmeneti rendelkezés hatályát. A már elrendelt ideiglenes intézkedés hatályát a per felfüggesztése sem érinti. [61]

Az előzetes végrehajthatóság esetében nem kell bevárni a jogerőre emelkedést. A teljesítési határidő – eltérő bírói rendelkezés hiányában – az írásbeli közlést követő napon kezdődik. Az

[60] Pp. 103. §, 104. § (1)-(2) bekezdés.
[61] Pp. 105. § (3)-(4) és (6) bekezdés.

előzetes végrehajthatóság ugyanakkor nem biztosíték önmagában a rendelkezés tényleges teljesülésére. Itt a probléma akkor merül fel, ha fennáll az önkéntes teljesítés hiánya, mert ekkor további végrehajtási eljárás válhat szükségessé, amelynek időigénye csökkentheti a sürgős jogvédelem hatékonyságát. A végrehajtás módja a rendelkezés tartalmához igazodik: a kapcsolattartásra vonatkozó határozat megszegése esetén például külön bírósági nemperes eljárásban kérhető a végrehajtás elrendelése.

Mióta kapcsolattartásra vonatkozó határozat végrehajtása iránti nemperes eljárásban hozok érdemi határozatot végzéssel, a gyakorlatban is látom az ideiglenes intézkedés körében is, hogy mennyire fontos a kötelezettségek pontos, egyértelmű és végrehajtható meghatározása. Kapcsolati erőszak esetén a gyermek átadásának helyét és módját is úgy indokolt rendezni, hogy a határozat teljesítése lehetőség szerint ne teremtsen alkalmat a veszélyeztetett féllel való újabb konfliktusra. Az ideiglenes intézkedés védelmi lehetőségeit azonban annak tárgya is behatárolja. A családjogi helyzet átmeneti rendezése önmagában nem feltétlenül akadályozza meg a további fenyegetést, követést vagy kapcsolatfelvételt. E veszélyek elhárítását közvetlenebbül szolgálhatja az ideiglenes megelőző távoltartás és a megelőző távoltartás, amely a bántalmazót távolmaradásra és a közvetlen vagy közvetett érintkezés mellőzésére kötelezi. [62] E jogintézmények így az ideiglenes intézkedést kiegészítve is szolgálhatják a bántalmazott védelmét.

Azért elmondható, hogy kapcsolati erőszak fennállása esetén ez csekély számban fordul elő, megoldás inkább a távoltartás intézménye. Ennek oka az is, hogy az ideiglenes intézkedés iránti kérelmet csak abban a körben lehet előterjeszteni, amire a kereseti kérelem is kiterjed. Kérdésként felmerül ez esetben, hogyan hozható összefüggésbe ez a jogintézmény a kapcsolati erőszak fennállásával. Álláspontom szerint irányadó lehet, ha kapcsolati erőszak fennállása miatt a fél házasság felbontása és járulékai iránt keresettel él és esetleg költözni szeretne (pl.: lehetőség, biztonság okán, ezzel a gyermek érdekében) így a kapcsolattartásra vonatkozóan ideiglenes intézkedéssel kérelmet terjeszt elő a gyermek lakóhelyének kijelölése céljából.

Az ideiglenes megelőző és a megelőző távoltartás

[62] 2009. évi LXXII. törvény 5. § (2) bekezdés.

A hozzátartozók közötti erőszak miatt alkalmazható távoltartásról szóló 2009. évi LXXII. törvény (a továbbiakban: Hketv.) két, egymáshoz kapcsolódó átmeneti védelmi intézkedést szabályoz: a rendőrség által elrendelhető *ideiglenes megelőző távoltartást*, valamint a bíróság által elrendelhető *megelőző távoltartást.* Egyik alkalmazásának sem feltétele büntetőeljárás megindítása vagy a kapcsolati erőszak büntetőjogi tényállásának megvalósulása. Rendeltetésük a hozzátartozók közötti erőszak megszakítása és a további bántalmazás megelőzése.

A Hketv. alkalmazásában hozzátartozónak kell tekinteni a Ptk.-ban meghatározott közeli hozzátartozókat és hozzátartozókat, valamint a volt házastársat, a volt élettársat, a bejegyzett élettársat, a volt bejegyzett élettársat, a gondnokot, a gondnokoltat, a gyámot, a gyámoltat. A Hketv. köre tehát tágabb a Ptk.-nál, mert a volt partnerekre, valamint gyámsági és gondnoksági viszonyokra is kiterjed.

Ezen túl kitérnék arra is, hogy mi minősül hozzátartozói erőszaknak a Hketv. alkalmazásában. A Hketv. 1.§ (1) bekezdése két alakzatot különböztet meg. A bántalmazó által a bántalmazó sérelmére megvalósított, a méltóságot, az életet, szexuális önrendelkezéshez való jogot, valamint a testi és lelki egészséget súlyosan és közvetlenül veszélyeztető tevékenység. A másik alakzata pedig a bántalmazó által a bántalmazott sérelmére megvalósított, a méltóságot, az életet, továbbá a testi és lelki egészséget súlyosan és közvetlenül veszélyeztető mulasztás.

A rendőrségi ideiglenes megelőző távoltartás

A rendőrség a helyszíni intézkedése során észlelt tények, illetve a törvényben meghatározott személyek és intézmények bejelentése alapján járhat el. Ha az eset összes körülményéből megalapozottan lehet következtetni hozzátartozók közötti erőszak elkövetésére, 72 órára ideiglenes megelőző távoltartást rendel el. A rendőrségi határozat azonnal végrehajtható. Meghozatalával egyidejűleg a rendőrség kezdeményezi a járásbíróságnál a bírósági megelőző távoltartás elrendelését. [63]A rendőrségi ideiglenes megelőző távoltartás tehát a közvetlen beavatkozást biztosítja, míg az ezt követő bírósági eljárás a hosszabb időre szóló védelem szükségességének vizsgálatára szolgál.

A bírósági megelőző távoltartás megindítása, bizonyítása és elrendelése

[63] Hketv. 6. § (2)-(4) bekezdés; 7. § (1)-(2) bekezdés; 8. § f) pont.

A Hketv. célja, hogy a hozzátartozók közötti erőszakra még azelőtt védelmet adjon, hogy a helyzet súlyosabbá válna. A bírósági megelőző távoltartásnak ezért nem előfeltétele a rendőrségi ideiglenes megelőző távoltartás: a bántalmazott és a törvényben meghatározott más személyek közvetlenül is kérhetik az elrendelését. A kérelemről a bántalmazott tartózkodási helye szerinti járásbíróság polgári nemperes eljárásban dönt.[64]

A gyors döntésnek ugyanakkor súlyos jogkorlátozással kell arányban állnia. A megelőző távoltartás átmenetileg korlátozza a kérelmezett tartózkodási szabadságát, és a törvényben meghatározott esetben a szülői felügyeleti, illetve kapcsolattartási jogára is kihat. A Hketv. szerinti erőszak megállapításához a sérelmes magatartás súlyos és közvetlen veszélyeztető jellegét kell vizsgálni. A bíróságnak ezért nemcsak azt kell megítélnie, hogy szükség van-e védelemre, hanem azt is, hogy az adott személlyel szemben milyen időtartamú és személyi körű távoltartás indokolt.[65]

A rendőrség által kezdeményezett eljárást az ideiglenes megelőző távoltartás kezdetétől számított három napon belül, a közvetlen kérelemre indult eljárást három munkanapon belül kell lefolytatni. Ez nem tesz lehetővé egy büntetőperhez hasonló bizonyítást, de a döntés pusztán az egyik fél félelmének állítására sem alapítható. A bíróság a felek előadását, magatartását és egymáshoz való viszonyát a rendelkezésre álló adatokkal – például a rendőri jelentéssel, az üzenetekkel vagy az egészségügyi iratokkal – együtt értékeli. Azt kell megindokolnia, hogy ezekből miért lehet megalapozottan következtetni a kérelmezett által elkövetett, Hketv. szerinti hozzátartozók közötti erőszakra.[66]

A bizonyítási mércét a kúriai döntések nem teljesen azonos szavakkal írják le. A Pfv.II.21.346/2020/7. számú végzés a bántalmazás kellő súlyú valószínűsítését hangsúlyozta, figyelemmel az azonnali jogvédelem céljára. A BH 2015.70. számú döntés és a Pfv.I.20.282/2023/13. számú határozat ugyanakkor arra helyezte a hangsúlyt, hogy a puszta valószínűsítés nem elegendő: az erőszak elkövetésére az eset összes körülményéből megalapozottan lehessen következtetni.[67] E megfogalmazások mellett is közös követelmény,

[64] Hketv. 13. § (1), (3) bekezdés; 14. § (1) -(1a) bekezdés.
[65] Hketv. 1. § (1) bekezdés a) pont, 5. § (1) bekezdés, 16. § (1)-(2) bekezdés.
[66] Hketv. 15. § (6) bekezdés, 16. § (1) bekezdés.
[67] Hivatkozza: Tóth Andrea Noémi: A hozzátartozók közötti erőszak miatt alkalmazható távoltartás aktuális gyakorlati kérdései. Debreceni Jogi Műhely. 2023/3-4. 115-137.

hogy a bíróság a rendelkezésre álló adatokat együttesen értékelje, és az érdemi ellentmondásokra választ adjon. Egyértelműnek gondolom, hogy egzakt módon nem lehet meghatározni a megalapozott következtetést. Véleményem szerint a megalapozott következtetés nem valamely meghatározott bizonyíték meglétét kívánja meg. A bíróság a felek előadását az ügyben rendelkezésre álló többi adattal összevetve vizsgálja, hogy megállapítható-e a kérelmezettnek olyan konkrét magatartása, amely a Hketv. szerint súlyosan és közvetlenül veszélyeztette a bántalmazottat. Az érdemi ellentmondások mérlegelésének az indokolásból is ki kell tűnnie.

A mérlegelés jelentőségét mutatja a Kúria Pfv.20.718/2024/4. számú végzésével elbírált ügy. A gyermekkel való kapcsolattartás során az apa megütötte az anya karját. A másodfokú bíróság a rendőri jelentés, az üzenetek és a felek nyilatkozatai alapján az anyát védő megelőző távoltartást indokoltnak találta, de az első fokon elrendelt hatvan napot negyvenötre csökkentette, és szűkítette a védett személyek körét. A Kúria a jogerős végzést hatályában fenntartotta. [68] Az ügy jól mutatja, hogy a rövid határidő nem mentesíti a bíróságot annak vizsgálata alól, hogy a távoltartás pontosan kinek a védelmében és mennyi időre szükséges.

A gyors jogvédelem a fellebbezési eljárás rendjében is megjelenik. A másodfokú bíróság az iratok alapján, három munkanapon belül dönt. A Kúria Pfv.I.20.477/2024/5. számú végzése szerint eljárási szabálysértés miatt nem helyezheti hatályon kívül az elsőfokú végzést a Pp. 381. §-a alapján. Ha az elsőfokú döntés megalapozatlan, azt megváltoztatja, az eljárási hibát pedig az indokolásában rögzíti. [69] Így az eljárás megismétlése helyett a szükséges korrekciót a másodfokú döntésnek kell elvégeznie.

A megelőző távoltartás következményei családjogi ügyekben

A megelőző távoltartásról a bíróság külön nemperes eljárásban, végzéssel dönt, annak joghatásai azonban a kapcsolattartásra is kiterjedhetnek. A Kúria Pfv.20.718/2024/4. számú ügyében a másodfokú bíróság mellőzte az apa gyermektől való külön távoltartását, az anyától elrendelt megelőző távoltartást viszont fenntartotta. Mivel az anya a gyermekkel közös háztartásban élő hozzátartozója volt, a távoltartás hatálya alatt az apa szülői felügyeleti joga a Ptk. alapján szünetelt, és a gyermekkel való kapcsolattartásra sem volt jogosult. Ehhez nem

[68] Kúria Pfv.20.718/2024/4.
[69] Kúria Pfv.I.20.477/2024/5.

kellett a gyermeket külön védett személyként megjelölni, vagy a korábbi kapcsolattartási döntést módosítani. A családjogi ítéletben szabályozott kapcsolattartás a távoltartás fennállása alatt ezért nem gyakorolható; a távoltartás megszűnését követően a kapcsolattartás további korlátozása már külön döntést igényel.

A családjogi ügyek során az ítéletben a bántalmazás a szülői felügyelet, a kapcsolattartás vagy a lakáshasználat rendezésének indokaként jelenhet meg. Álláspontom szerint az indokolásban ilyenkor azt szükséges bemutatni, hogy a megállapított magatartás miként hatott a gyermekre vagy a másik házastársra, és ez milyen rendelkezést tesz szükségessé. Meglátásom szerint a megelőző távoltartó végzésre történő hivatkozás önmagában nem helyettesíti e családjogi összefüggések értékelését.

A gyakorlati érvényesülés és a végrehajtás nehézségei

A rendőrségi ideiglenes megelőző távoltartás azonnal, a bírósági megelőző távoltartás előzetesen végrehajtható. A bírósági megelőző távoltartó végzés nemteljesítése esetén azonban bírósági végrehajtásnak nincs helye, nem mellesleg szabályainak megszegése elzárással is büntethető szabálysértést valósíthat meg, melyre a bíróság figyelmezteti is a bántalmazottat [70] *(az előzetes végrehajthatóság tehát nem azonos a végrehajtó útján történő kikényszeríthetőséggel).*

A védelem gyakorlati hatékonysága ezért a tiltott közeledés vagy kapcsolatfelvétel felismerésével, jelzésével és a rendőri intézkedés gyorsaságával is összefügg. A bírósági megelőző távoltartás magatartási szabályainak ellenőrizhetőségét erősítheti a bántalmazott kérelmére, a szükséges technikai feltételek fennállásakor elrendelt technikai ellenőrzés, amely azonban az észlelt szabályszegésre adott hatósági intézkedést nem helyettesíti.[71]

A bírósági megelőző távoltartás legfeljebb hatvannapos időtartama további korlát: annak lejárta nem jelenti szükségképpen a veszélyeztetés megszűnését. A családjogi perben ezért önállóan vizsgálni indokolt a további védelmet szolgáló rendezés szükségességét. A büntetőeljárás megindítása önmagában nem szünteti meg sem a rendőrségi ideiglenes megelőző, sem a

[70] Hketv. 8. § f) pont, 16. § (2a) és (6) bekezdés.
[71] Hketv. 14. § (1) bekezdés és 16. § (2c) bekezdés.

bírósági megelőző távoltartást, ezen az alapon akkor vesztik hatályukat, ha a büntetőbíróság a Be. szerinti távoltartást rendel el.[72]

Az elítélttel szemben elrendelhető megelőző távoltartás

Az előzőektől elkülönül a Hketv. 2025. augusztus 19-től hatályos III/A. fejezetében szabályozott, elítélttel szemben elrendelhető megelőző távoltartás. Az elítélttel szemben elrendelhető megelőző távoltartás célja, hogy a személy elleni erőszakos bűncselekmény sértettje számára jogi védelmet nyújtson a végrehajtandó szabadságvesztésre ítélt elkövető önkényes kapcsolatfelvételével szemben a büntetés kiszabását követően. Az elítélttel szemben elrendelhető megelőző távoltartás elrendelésének kizárólag a sértett kérelmére van helye, fiatalkorú elítélttel szemben nem alkalmazható, és nem feltételez hozzátartozói kapcsolatot. Az elítélttel szemben elrendelhető megelőző távoltartás végleges hatályú.[73]

Elrendeléséről az eljárási szakasztól függően a büntetőbíróság, a büntetés-végrehajtási bíró vagy a járásbíróság dönt. A büntetőeljárásban így az ítéletben is megjelenhet; a büntetés kitöltését követően kezdeményezett eljárásban viszont a járásbíróság polgári nemperes eljárásban határoz. E jogintézményhez nem kapcsolódik automatikusan a szülői felügyeleti vagy kapcsolattartási jog korlátozása, és ellenőrzésére technikai nyomkövetés sem alkalmazható. Áldozatvédelmi szempontból ezért a hosszabb időre biztosított védelem mellett annak ellenőrizhetőségét és a szükséges családjogi intézkedéseket is önállóan kell vizsgálni.[74]

Az eljáró bírói ügyszak az ideiglenes megelőző és megelőző távoltartás esetében

Utolsó körben kitérnék arra röviden, hogy az ideiglenes megelőző és a megelőző távoltartás kapcsán az eljáró bírói ügyszak megválasztása is felvetheti a kérdést. Az ideiglenes megelőző távoltartást a rendőrség rendeli el, ezért ennél a bírói feladat a rendőrségi határozattal szembeni jogorvoslat elbírálása, a megelőző távoltartás elrendeléséről viszont maga a bíróság dönt. Álláspontom szerint mindkét bírói feladat büntető ügyszakhoz telepítése mellett szólnak érvek: a személyi szabadság korlátozása, a veszélyeztető magatartás gyors értékelése és a meghallgatások sajátosságai egyaránt indokolttá teszik az erőszakos cselekmények megítélésében szerzett gyakorlatot. E megoldást a polgári ügyszak tehermentesítésének

[72] Hketv. 16. § (2) bekezdés, 5. § (7) bekezdés.
[73] Hketv. 17/C. § (1)-(2) és (5) bekezdés, 17/D. § (1)-(3) bekezdés.
[74] Hketv. 17/D. § (6) és (8) bekezdés.

szempontja is támogatja, figyelemmel arra, hogy a Pp. 147/A. §-a a törvényben meghatározott bírói intézkedési határidő túllépéséhez hivatalból nyújtandó vagyoni elégtételt kapcsol. Az ideiglenes megelőző távoltartással kapcsolatos jogorvoslatok és a megelőző távoltartás iránti kérelmek rövid határidőn belüli elbírálása a polgári peres referáda mellett többletterhet jelenthet, ezért az ügyek elosztásakor a peres ügyek határidőben történő intézésének feltételeit is mérlegelni kell. Azonban mind az ideiglenes megelőző, mind a megelőző távoltartás esetében megőrzendő a gyors, megelőző védelem, és biztosítandó a családjogi összefüggések értékeléséhez szükséges felkészültség is.

Saját vélemény

Megítélésem szerint a párkapcsolatokban elkövetett bűncselekmények elbírálásakor különös jelentősége van az elkövetést megelőző magatartások feltárásának. A korábbi fenyegetések, ellenőrző magatartások, ismétlődő kapcsolatfelvételek és bántalmazások együttes értékelése segítheti annak megítélését, hogy a *féltékenység* mennyiben kapcsolódott a sértett önálló döntéseinek elutasításához és a felette gyakorolt kontroll fenntartásához. E körben a digitális kapcsolattartás adatai is jelentőséggel bírhatnak. A büntetőjogi felelősség vizsgálata mellett indokoltnak tartom a családjogi védelem szükségességének felismerését is, különösen közös gyermek esetén. A házasság és az érzelmi kötődés nem keletkeztet rendelkezési jogot a másik személy felett, a szerelemféltés az indíték megértéséhez adhat szempontot, de az erőszak igazolására azonban semmiképp nem szolgálhat.

Forrásjegyzék

Felhasznált irodalom

Ambrus István: A kapcsolati erőszak néhány büntetőjog-dogmatikai kérdése. Családi Jog, 2014/2. 18–24.

Ambrus István – Ujvári Ákos: A zaklatás bűncselekményének gyermekévei. Magyar Jog, 2016/7–8. 424–435.

Blaskó Béla – Madai Sándor – Pallagi Ildikó – Polt Péter – Schubauer László: Büntetőjog. Különös rész I. Rejtjel, Budapest–Debrecen, 2021.

Czine Ágnes: Az új Btk. és kapcsolódó jogforrások. HVG-ORAC, Budapest, 2014.

Fogarassy Edit: Zaklatás: egy ismeretlen fogalom a magyar jogban. Jogtudományi Közlöny, 2004/2. 73–78.

Karsai Krisztina (szerk.): Nagykommentár a Büntető Törvénykönyvről szóló 2012. évi C. törvényhez. Wolters Kluwer, Budapest, [ÉV VAGY HATÁLYÁLLAPOT].

Nagy Szilvia: Családban marad? Belügyi Szemle, 2017/2. 100–103.

Petrik Ferenc (főszerk.): Polgári eljárásjog I–II. – Új Pp. – Kommentár a gyakorlat számára. HVG-ORAC, Budapest, 2026.

Petrik Ferenc (főszerk.): Polgári Jog I–IV. – Új Ptk. – Kommentár a gyakorlat számára. HVG-ORAC, Budapest, 2026.

Magyar Büntetőjog I–III. – Új Btk. – Kommentár a gyakorlat számára. (frissítve: 2026. április 15.)

Spronz Júlia – Wirth Judit – Kuszing Gábor: Szakmai módszertani útmutató a párkapcsolati erőszak elleni hatékony fellépésre. NANE Egyesület – PATENT Egyesület, Budapest, 2012.

Tóth Andrea Noémi: A hozzátartozók közötti erőszak miatt alkalmazható távoltartás aktuális gyakorlati kérdései. Debreceni Jogi Műhely, 2023/3–4. 115–137.

Vékás Lajos – Gárdos Péter (szerk.): Nagykommentár a Polgári Törvénykönyvről szóló 2013. évi V. törvényhez. Wolters Kluwer, Budapest, 2021.

Virág György: Családi iszonyok. KJK-Kerszöv, Budapest, 2005.

Visontai-Szabó Katalin: A családon belüli erőszak jogi és pszichológiai vonatkozásai. Forum: Acta Juridica et Politica, 2014/1.

Dutton, Donald G. – Painter, Susan Lee: Traumatic Bonding: The Development of Emotional Attachments in Battered Women and Other Relationships of Intermittent Abuse. Victimology, 1981/6. 139–155.

Internetes forrás

Jogászvilág: A féltékenységről. https://jogaszvilag.hu/szakma/a-feltekenysegrol/ (felhasználás ideje: 2023. október 18.)

Jogforrások

Magyarország Alaptörvénye (2011. április 25.)

1952. évi IV. törvény a házasságról, a családról és a gyámságról (Csjt.)

1997. évi XXXI. törvény a gyermekek védelméről és a gyámügyi igazgatásról (Gyvt.)

2009. évi LXXII. törvény a hozzátartozók közötti erőszak miatt alkalmazható távoltartásról (Hketv.)

2012. évi C. törvény a Büntető Törvénykönyvről (Btk.)

2013. évi V. törvény a Polgári Törvénykönyvről (Ptk.)

2013. évi XXVII. törvény a Büntető Törvénykönyvről szóló 2012. évi C. törvény módosításáról

2016. évi CXXX. törvény a polgári perrendtartásról (Pp.)

2017. évi XC. törvény a büntetőeljárásról (Be.)

2024. évi LXIV. törvény az online csalások elleni további hatékony fellépés érdekében szükséges és egyéb törvények módosításáról

2025. évi XLIX. törvény az igazságügyi tárgyú törvények módosításáról

149/1997. (IX. 10.) Korm. rendelet a gyámhatóságokról, valamint a gyermekvédelmi és gyámügyi eljárásról

Bírósági határozatok

Közzétett határozatok:

- BH 1995.257., BH 1998.160., BH 2004.448., BH 2004.491., BH 2006.140., BH 2007.1., BH 2008.205.
- BH 2011.302., BH 2012.115., BH 2012.2.39., BH 2013.5., BH 2014.169., BH 2015.70.
- BH 2021.189., BH 2021.2.35., BH 2021.5.127.
- EBH 2007.1589., EBH 2017.B.17.
- BJD 4154., BJD 8233., BJD 10135.

Kúriai határozatok:

- Bfv.I.1.785/2016.
- Pfv.II.21.129/2016/7.

- Pfv.II.21.396/2018.
- Pfv.II.21.346/2020/7.
- Pfv.I.20.282/2023/13.
- Pfv.I.20.477/2024/5.
- Pfv.20.718/2024/4.
- Jpe.I.60.043/2024/8.

Egyéb bíróságok:

- Fővárosi Ítélőtábla Bf.234/2018/11.
- Debreceni Ítélőtábla Bf.II.883/2014/5.
- Debreceni Törvényszék 4.B.190/2014/35.

Egyéb

2174/1997. Korm. határozat

8/1990. (IV. 23.) AB határozat

56/1994. (XI. 10.) AB határozat

Az egyes büntető tárgyú törvények módosításáról szóló T/11105. számú törvényjavaslat indokolása.

Tartalomjegyzék

BEVEZETÉS 1
A féltékenység *2*
A családon belüli erőszak *3*
A KAPCSOLATI ERŐSZAK TÖRVÉNYI TÉNYÁLLÁSA(I) A HATÁLYOS BTK. SZERINT 7
A zaklatás *11*
A testi sértés *15*
A tettleges becsületsértés *17*
A személyi szabadság megsértésének alapesete *19*
A kényszerítés *20*
Emberölés a házasságban (erős felindulás, különös kegyetlenség). *22*
KAPCSOLATI ERŐSZAK A BÜNTETŐÜGYEKBEN 27
A HOZZÁTARTOZÓI MINŐSÉG A PTK. ÉS BTK. TÜKRÉBEN 28
A KAPCSOLATI ERŐSZAK ÉRTÉKELÉSE CSALÁDI JOGI ÜGYEKBEN 30
A kapcsolati erőszak hatása a házasság felbontása során *30*
Szülői felügyelet megszüntetése családjogi perben *34*
Szülői felügyelet gyakorlásának megváltoztatása *35*
A szülői felügyelet megszüntetése a büntetőeljárásban *36*
POLGÁRI JOG ESZKÖZEI ERŐSZAKOS CSELEKMÉNY ELKÖVETÉSE MIATT **37**
ELJÁRÁS FELFÜGGESZTÉSE 37
IDEIGLENES INTÉZKEDÉS ELRENDELÉSE 38
AZ IDEIGLENES MEGELŐZŐ ÉS A MEGELŐZŐ TÁVOLTARTÁS 39
A rendőrségi ideiglenes megelőző távoltartás *40*
A megelőző távoltartás következményei családjogi ügyekben *42*
A gyakorlati érvényesülés és a végrehajtás nehézségei *43*
Az elítélttel szemben elrendelhető megelőző távoltartás *44*
Az eljáró bírói ügyszak az ideiglenes megelőző és megelőző távoltartás esetében *44*
SAJÁT VÉLEMÉNY 45
FORRÁSJEGYZÉK **46**